

Západočeská univerzita v Plzni

FAKULTA FILOZOFICKÁ

Bakalářská práce

**Bezpečnostní, kulturní a politické aspekty syrské
imigrace do České republiky**

Tomáš Laňka

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra Blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Blízkovýchodní studia

Bakalářská práce

**Bezpečnostní, kulturní a politické aspekty syrské imigrace
do České republiky**

Tomáš Laňka

Vedoucí práce:

PhDr. Issam Ramadan

Katedra Blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeská univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

Děkuji PhDr. Issamu Ramadanovi za vedení práce, poskytnuté připomínky a čas strávený nad mojí prací.

Obsah

1. Úvod a Metodologie.....	1
2. Základní geografická charakteristika Syrské arabské republiky	4
3. Syrská společnost a její struktura	6
3.1 Sociálně-ekonomická struktura syrské společnosti před druhou světovou válkou	8
3.2 Sociálně-ekonomická struktura syrské společnosti po nástupu strany Ba'ath k moci v 60. letech.....	10
3.3 Historie Sýrie	11
3.4 Ekonomická situace	16
4. Zahraniční politika Československa a České republiky vůči zemím Blízkého východu	18
4.1 Zahraniční politika ČR koncem 90. let.....	20
4.2 Vztahy Československa a Syrské arabské republiky.....	21
4.3 Vztahy České republiky a Syrské arabské republiky	21
4.3.1 Smluvní podklady mezi Českou republikou a Sýrií, organizace jichž je Sýrie členem.	22
5. Migrace	24
5.1 Migrace jako bezpečnostní ohrožení státu	24
5.2 Migrační politika České republiky.....	26
6. Sýrie a migrace	28
6.1 Migrace do roku 2011	28
6.2 Vnitřní migrace v Sýrii	29
7. Muslimové v České republice	30
8. Postoj současných nejvýznamnějších politických stran v ČR k otázce migrace	33
8.1 Česká strana sociálně demokratická (ČSSD).....	34
8.2 Občanská demokratická strana (ODS).....	34
8.3 Hnutí ANO 2011.....	35
8.4 Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM)	36
8.5 TOP 09	36
8.6 Hnutí úsvit přímé demokracie.....	37
8.7 Dělnická strana sociální spravedlnosti (DSSS)	37
8.8 Česká pirátská strana (Piráti).....	37
9. Ohrožení vnitřní bezpečnosti České republiky spojené se syrskou imigrací	38
9.1 Ohrožení české společenské stability (nárůst xenofobie, rasismu) a její kulturní identity.	42
9.2 Nebezpečí přílišného zatížení sociálního systému České republiky	43

9.3 Kriminalita	44
9.4 Terorismus.....	46
9.4.1 Ohrožení České republiky terorismem.....	48
10. Závěr	50
11. Přílohy	53
12. Seznam použité literatury a ostatních zdrojů	59
13. Resumé.....	67

1. Úvod a Metodologie

K napsání této bakalářské práce mě vedou okolnosti, které nastaly v důsledku propuknutí tzv. „arabského jara“ na území Sýrie. Tyto devastující boje probíhají i ve chvíli, kdy píši tyto řádky. Těžké boje vyhnaly z domovů ohromné množství nevinných civilistů, kteří ve snaze zachránit si život, hromadně opouštějí Sýrii, ať už legálními či nelegálními cestami, a tito lidé se dále stěhují (imigrují) do jiných států. V této publikaci je tím státem Česká republika. Naléhavost analýzy v přístupu k imigrantům z blízkovýchodních zemí se stává aktuálnější s tím, jak se celosvětové společenství, zástupci syrské vlády a zástupci opozice nejsou schopni domluvit na deeskalaci násilí a následném ukončení konfliktu. Pokud se nepodaří najít brzké řešení této otázky, obávám se, že během dalších let, pokud budou boje nadále pokračovat se stejnou intenzitou, může dojít ke spuštění ohromné uprchlické vlny a nekontrolovatelné migrace obyvatelstva, která bude příčinou velkých sociálních pnutí v sousedních státech. Tento trend je dobře pozorovatelný v Libanonu, do kterého v důsledku tříleté války v sousední Sýrii imigrovalo kolem 1 milionu syrských uprchlíků. Tito uprchlíci pak následně znamenají pro zasažený stát nečekanou přítěž v mnoha oblastech ovlivňující kvalitu života v zemi. V opravdu extrémních případech může dokonce docházet k přelévání konfliktu do dalších zemí. Pokud vztáhnou toto riziko směrem ke své domovině, České republice, nutně mě napadá, jestli nepředstavují zde žijící Syřané ohrožení pro její bezpečnost?

Když jsem následně začal zjišťovat bližší podrobnosti o ohrožení bezpečnosti ČR syrskou imigrací, poznal jsem, že tato otázka je zajímavá a nebyla doposud zpracována. Proto jsem se rozhodl vybrat si jako téma své bakalářské práce „Bezpečnostní, kulturní a politické aspekty syrské imigrace do České republiky.“

Bylo nutné se zabývat oblastmi, jako jsou pro příklad: mezinárodní migrace, migrace a ohrožení bezpečnosti státu. Také bylo nutné zaobírat se celkovým pozadím syrsko-českých vztahů, a dalšími oblastmi sociálních věd.

Cílem práce je odpovědět na otázku: Jsou syrští imigranti hrozbou pro Českou republiku, zejména pro její vnitřní bezpečnost?

Jako vědeckou hypotézu pro práci jsem si stanovil, že Syřané, kteří imigrovali do České republiky, neznamenají závažné bezpečnostní ohrožení pro společnost České republiky. Tuto hypotézu, se snažím ověřit nebo vyvrátit pomocí analýzy několika identifikovaných bezpečnostních hrozeb. K té jsem použil empiricko-analytické metody přístupu, mezi které patří: četba primárních a sekundárních zdrojů literatury uvedené v příloze na konci práce, četba internetových článků a zpráv. Dále jsem používal internetových statistik a oficiálních prohlášení bezpečnostních složek jako je BIS¹, Vězeňská služba České republiky. Dále jsem problematiku sociálního zabezpečení a jeho zneužívání cizinci konzultoval s vedoucími Odboru sociálního zabezpečení v Rakovníku Mgr. Evou Beštovou a Ivou Kasalovou. Dále je použit jako zdroj informací o současné krizi v Sýrii i veřejná diskuze, následující po filmu v rámci festivalu Jeden svět: „Zápisky z temnoty. Aleppo.“ s ředitelem humanitární organizace Člověk v tísni, Šimonem Pánkem. Výsledky analýzy rizik spojených s ohrožením České republiky syrskou imigrací byly pro ověření konzultovány s vedoucím mé bakalářské práce doktorem Issamem Ramadanem.

Důležité pro pochopení celé problematiky je také nastínění základního historického, sociálně-ekonomického a (geo)politického „backgroundu“ v Sýrii, kterému se věnuji v první části této práce. Přičemž pozornost věnuji také sociální struktuře syrské společnosti.

V další části se zabývám zahraniční politikou a vzájemnými vztahy, které panovaly mezi Sýrií a Československem a jak reagovaly (vztahy) na změny 90. let po pádu Sovětského svazu v Evropě a také jaká smluvní ujednání jsou nyní uzavřena mezi oběma zeměmi.

Třetí část je věnována migraci, její bezpečnostní hrozbě, migrační politice ČR a také tomu jaký má význam migrace pro region Blízkého východu a pro Sýrii. Zmíněnou část zakončuje analýza postojů nejdůležitějších politických subjektů na české politické scéně k otázce migrace. K tomu jsem využil analýzy volebních programů těchto stran a veřejná vyjádření jejich představitelů.

¹ Bezpečnostní informační služba

Poslední část je pak těžištěm mé práce. A má za cíl vyjmenovat a analyzovat klíčové společenské hrozby pro stát, jež jsou spojeny se syrskou imigrací do ČR.

Na konci práce jsou zařazeny tabulky, grafy a mapy, které zahrnují vývoj počtu cizinců v ČR, obchodní bilanci zahraničního obchodu mezi Českou republikou a Sýrií, vývoj syrské imigrace na území ČR v posledních letech a také poměr udělených dlouhodobých a trvalých pobytů cizincům.

Práce končí seznamem použitých zdrojů a resumé v angličtině. Přepisy arabských výrazů jsou autorova práce.

Na závěr bych chtěl zmínit studii Michaela Murada, *Bezpečnostní aspekty irácké imigrace do ČR* z roku 2008, která má podobný záběr výzkumu, ale zabývá se iráckou menšinou, jež sídlí v České republice. Autor ve zmíněné studii došel k víceméně podobným závěrům jako já, což naznačuje existenci určitých společných rysů pro komunitu iráckou a syrskou v České republice. Toto téma by si jistě zasloužilo další rozpracování v některé z budoucích studií.

2. Základní geografická charakteristika Syrské arabské republiky

Syrská arabská republika (arabsky Al-Džumhúrjja al-^crabíja as-Suríja) se rozkládá v jihozápadní části Asie a její rozloha činí 185 180 km² a je tak na 89. místě v žebříčku největších zemí světa. Hlavním městem je Damašek (kolem 5 milionů obyvatel).²

Sýrie sousedí s pěti státy, jsou to: Libanon na jihozápadě s délkou hranic 375 km, Izrael, taktéž na jihozápadě (76 km), Jordánsko na jihu (375 km), Irák na východě (605 km) a Turecko na severu (822 km).³ Tyto hranice jsou uměle vytvořené z doby po první světové válce, kdy západní mocnosti v čele s Velkou Británií a Francií, narýsovaly současnou podobu hranic „od stolu“. Bez jakýchkoliv ohledů na etnické a náboženské složení komunit, žijících na těchto územích. V úvahu se tehdy braly pouze geopolitické, mocenské a surovinové zájmy.⁴

K poloze Sýrie se váže i její klima, které je na západním pobřeží přímořské. Se vzdáleností od moře se mění na pouštní. Důležitým znakem je nedostatek vody. Tento problém se stupňuje se stoupajícím přírůstkem obyvatel, zemědělskou činností a změnami klimatu. Voda je v této oblasti zachytávána hlavně velkými pohořími na severu hranic s Tureckem a na jihu země v pohoří Anti-Libanon. Důležitými zdroji povrchové vody jsou čtyři velké řeky: Eufrat, Tigris, Jarmuk a Orontes.⁵ Ačkoliv nejsou problémy s vodou tím nejdůležitějším, co by v současné situaci syrskou vládu zajímalo, je tento problém velmi patrný v mezinárodní politice Sýrie vůči jejím sousedům a je příčinou mnoha svárů. Především s Tureckem, kvůli realizaci „Velkého Anatolského Projektu“.⁶ Tuto krátkou exkurzi do vodních zdrojů Sýrie bych zakončil tím, že důležitou složkou syrské vodohospodářské strategie je recyklace odpadních vod v čističkách, která je následně používána na zavlažování četných polí v Sýrii. Dále je důležité se zmínit také o velkém množství přehradních nádrží, jimž

² Library of Congress. *Country Profile: Syria* [online]. 2005-04-15, [cit. 2014-04-01] Dostupné z: <http://memory.loc.gov/frd/cs/profiles/Syria.pdf>

³ Central Intelligence Agency. *Syria* [online]. 2014-04-15, [cit. 2014-04-17] Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sy.html>

⁴ Filip, 1978: 18-19

⁵ Filip, 1978: 20-25

⁶ Z přednášek Politické geografie blízkého východu s PhDr. Davidem Šancem, Ph.D

v minulosti syrský režim přikládal velký význam.⁷ Nejvýznamnější z nich je pravděpodobně tzv. Asadovo jezero. Tato obří stavba vznikala na toku Eufratu v šedesátých letech a výstavba trvala až do roku 1973. Sypaná přehrada je dlouhá 4,5 kilometru a tyčí se do výšky 60 metrů. Je jedním ze syrských strategických bodů, a proto je velmi přísně střežena vojenskou posádkou.⁸

Zásoby ropy jsou odhadovány na 2,5 bilionu barelů.⁹ Zásoby fosfátů činí kolem 1055 milionu tun a jsou jedním z důležitých syrských vývozních artiklů.¹⁰ Z dalších významných surovin to je hlavně mramor, který je těžen v oblastech Halabu a Latákije. Pro průmysl je také velmi důležitá zásoba 300 milionů tun soli.¹¹

⁷ RYBOVÁ, Kateřina. *Nedostatek vody ve východním Středomoří- důvod válek nebo podnět pro vzájemnou spolupráci* [online] [cit. 2014-04-01] Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/analyzy/136-nedostatek-vody-ve-vychodnim-stredomori-duvod-valek-nebo-podnet-pro-vzajemnou-spolupraci.htm>

⁸ Brůhová, 2000: 117-118

⁹ New York Times, *Syria's oil resources are a source of contention for competing groups* [online]. [cit. 2014-04-01] Dostupné z: http://www.nytimes.com/2013/03/21/world/middleeast/syrias-oil-a-source-of-contention-for-competing-groups.html?pagewanted=all&_r=0

¹⁰ Filip, 1978: 28

¹¹ Tamtéž

3. Syrská společnost a její struktura

Syrská společnost je pestrá směsí společenských a náboženských skupin různých velikostí. „Společnost je rozdělena na komunity, které se vyznačují silnou vnitřní solidaritou a loajalitou. Příslušnost k náboženské, případně etnické komunitě se odráží i ve složení obyvatelstva jednotlivých regionů a měst. Náboženství je vedle příslušnosti ke klanu (rodu) hlavním rozlišovacím znakem pro Syřany. Syrská národnost a vlastenecké cítění nejsou natolik rozvinuté, aby přebýly identifikaci s rodinou, kmenem případně s náboženskou či etnickou komunitou.“¹² V současné době je s ohledem na masivní emigraci obyvatelstva ze země velmi těžké odhadovat velikost syrské populace, avšak dle zdrojů, které jsem našel, čítá asi 18 milionů lidí a je tak 61. ve světě.¹³

Většinová společnost je tvořena syrskými Araby (asi 90 %), dále jsou zde přítomny minority Kurdů (9 %) Arménů, Turků a dalších, kteří dohromady tvoří zbylé 1 % obyvatelstva.¹⁴ V náboženství jasně dominuje islám, který také určuje podobu každodenního života a je základním kulturním pojítkem pro 87 % obyvatel. Dalšími náboženskými menšinami, jsou křesťané (10 % obyvatelstva), Drúzové (3 %) a Židé (jejich menšina žijí převážně v okolí Damašku). Muslimové jsou tak nejsilnější náboženskou skupinou v zemi. Z toho většina muslimské populace jsou vyznavači sunnitské větve islámu. Ostatních proudy islámu jako jsou ší'ité, ėlawité, ismá'ílité a drúzové jsou zastoupeny v menší míře.¹⁵

Islám je v syrské ústavě napevno zakotven a je hlavním zdrojem legislativy, navíc ústava požaduje, aby syrským prezidentem byl výhradně vyznavač islámu.¹⁶ V ústavě je také zaručena svoboda vyznání i náboženské praxe.¹⁷ Nicméně určité

¹² Ponižilová, 2011: 113

¹³ Central Intelligence Agency. *Syria* [online]. 2014-04-15, [cit. 2014-04-01] Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sy.html>

¹⁴ Library of Congress. *Country Profile: Syria* [online]. 2005-04-15, [cit. 2014-04-01] Dostupné z: <http://memory.loc.gov/frd/cs/profiles/Syria.pdf>

¹⁵ Podle oficiálních údajů je vyznavačů sunnitské větve 74 % populace a 13 % zbývá na ostatní směry, převážně ší'itské. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sy.html> [cit. 2014-04-17]

¹⁶ International Constitutional Law Project. *Syria-Constitution* [online]. [cit. 2014-04-01] Dostupné z: <http://www.servat.unibe.ch/icl/sy00000.html#A003>

¹⁷ Tamtéž

náboženské a politické strany jsou pronásledovány. Jedná se především o případy zatýkání příslušníků Muslimského bratrstva či salafistických hnutí.

Syrské muslimské bratrstvo fungovalo z počátku jako legální opozice, ale po převzetí moci v zemi stranou Ba^cth, byla jeho činnost zakázána. Od té doby se stalo hlavní protirežimní silou, která se nezdřáhala používat teroristických akcí proti režimu. Tyto útoky proti režimním silám vedly k masakru v roce 1982 ve městě Hamá, kam režim vyslal přes několik tisíc vojáků (po zavraždění několika desítek představitelů strany Ba^cth náboženskými radikály). Výsledkem několikátýdenních bojů byla devastace velké části města a počet obětí se vyšplhal na 10 000- 25 000 (zdroje se velmi liší ohledně počtu obětí).¹⁸

Časovanou bombou a možná i jednou z příčin současného syrského konfliktu je podle mého i demografické složení syrské společnosti. Usuzuji především z toho, že kolem 40 % obyvatel je mladších 14 let, dalších 13 % jsou adolescenti mezi 15-19 lety. V produktivním věku 20-54 let se nachází asi 39,5 % populace, starších než 55 let je v syrské společnosti kolem 8 %.¹⁹ Pro srovnání uvádím i demografické složení české společnosti. Mezi 0-14 lety je v ČR 14 % populace, mezi 15-64 lety se nachází 71% obyvatelstva a ve věku nad 65 let je 15% občanů.²⁰

Nezaměstnanost je i přes socialistickou povahu státu na vysoké úrovni, dosahuje 18 %.²¹ Na rozdíl od našich zkušeností se socialismem je v Sýrii povoleno soukromé podnikání a tak je přes 75 % populace zaměstnáno v soukromém sektoru a zbylá čtvrtina pracuje v sektoru státním.²² Negramotných je zhruba 16 % obyvatelstva nad 15 let.²³

¹⁸ Ponižilová, 2011: 106

¹⁹ Ministerstvo zahraničních věcí. *Základní informace o teritoriu* [online]. [cit. 2014-04-01] Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/syrie/index.html

²⁰ Dufek, 2008: 14 (poznámka: údaje jsou platné k roku 2007)

²¹ Central Intelligence Agency. *Syria* [online]. 2014-04-15, [cit. 2014-04-17] Dostupné z:

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sy.html>

²² Ministerstvo zahraničních věcí. *Základní informace o teritoriu* [online]. [cit. 2014-04-01] Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/syrie/index.html

²³ Central Intelligence Agency. *Syria* [online]. 2014-04-15, [cit. 2014-04-17] Dostupné z:

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sy.html>

3.1 Sociálně-ekonomická struktura syrské společnosti před druhou světovou válkou

V období 19. století bylo syrské hospodářství zaměřeno převážně na zemědělství a asi 70% obyvatelstva žilo na venkově.²⁴ Další skupinou byli řemeslníci a řemesla. Tato skupina však byla zasažena příchodem levného zboží ze zahraničí a zahraničního kapitálu, a proto začala různá odvětví řemesel pomalu mizet. Ze Sýrie se stávala postupem času země, která sloužila k vývozu surovin jako např. bavlny, do koloniálních států.

Ve čtyřicátých letech 19. století se objevují první manufaktury, které jsou vlastněny domácími i zahraničními podnikateli. Tyto manufaktury byly zaměřeny na výrobu hedvábných nití a textilu. S příchodem rozvinutého průmyslu se začaly měnit sociální a ekonomické podmínky v Sýrii. Syrská společnost se tak začala stěhovat do měst.

V období před první světovou válkou je situace podle Ramadana taková, že manufaktury zmíněné výše jsou téměř jedinou složkou rozvinutého syrského průmyslu (další jsou potravinové zpracovatelské závody). Tyto podniky byly schopny zaměstnávat jen malou část syrské společnosti, asi 10-15%.

Hlavními důvody zaostalosti Sýrie v období počátečních let 20. století byly převážně důvody ekonomicko-politické. Feudální, zkorumpovaná struktura Osmanské říše neumožňovala rychlé řešení problémů, se kterými si Sýrie musela poradit ve stále rychlejší době, a to zapříčinilo problémy v technických oblastech napříč sektory. Hlavně pak v zemědělském sektoru, který byl velmi chudý, a zemědělské technologie nebyly do té doby dostatečně rozvinuté. Další příčinou úpadku bylo levné zboží ze zahraničí, kterému osmanská vláda nedokázala včas zabránit vstoupit na syrský trh pomocí uvalení cla na tyto výrobky. Místní řemeslníci proto nebyli dostatečně konkurenceschopní a došlo ke zhroucení domácí produkce.

Z kulturního hlediska můžeme konstatovat, že tehdejší Sýrie byla velmi zaostalá a kultura se dařilo jen u příslušníků nejvyšších a nejbohatších vrstev

²⁴ Ramadan, 1979: 36-49

společnosti. Syrská inteligence, v té době nepříliš početná, se dělila na dva hlavní proudy. Na arabsko-nacionalistický a islámský. Většina z představitelů arabsko-nacionálního proudu byla seznámena s evropskou kulturou a často i v Evropě působila či studovala. Představitelé druhého, islámského proudu, se věnovali převážně studiu islámu a tradiční literatury. Je třeba říci, že úroveň vzdělanosti byla také velmi nízká, hlavním poskytovatelem vzdělání byl systém koranických základních škol (tzv. kuttábů), kde se děti učily nazpaměť korán a základy počtů.²⁵

V období po druhé světové válce získala Sýrie samostatnost, což vedlo k odchodu francouzských vojáků, kteří tehdy okupovali Sýrii. S touto novou situací však vyvstaly nové problémy. Sýrie se potýká se zastaralostí vybavení a společenská struktura ji předurčuje roli chudého zemědělského státu. Tento problém se pokouší řešit vytvořením unie s Egyptem v roce 1958 a mimo jiné i vyvlastňováním půdy v duchu socialismu.²⁶

Dalším důležitým specifickým syrské sociální struktury společnosti je také téma městských a venkovských elit, tzv. hadára.²⁷ Podle Gombára se městské elity tradičně etablovaly převážně ve velkých městech té doby, což byla hlavně čtyři sunnitská vnitrozemská města: Halab, Hamá, Homs a Damašek. Základem těchto městských elit je rodina, nikoli širší skupiny jako klan či kmen, které jsou tak typické pro státy arabského poloostrova. Společenské postavení těchto elit bylo dáno především tím „co dokázali“ a ne tím „odkud pocházeli“. Konkrétně se jednalo o kombinaci politických, podnikatelských a náboženských aktivit.²⁸ Tyto rodiny byly odkázány na to, jak se prezentují před ostatními a profesní schopnosti jedince mohly ovlivňovat pozici rodiny ve společenském žebříčku směrem nahoru, i dolů.

Vláda tradičních rodin (převážně z Damašku a Halabu) trvala i v období Francouzského mandátu v podobě „Národního bloku“²⁹ a svůj vliv si udržela až do nástupu k moci strany Ba^cth.

²⁵ Tamtéž

²⁶ Tamtéž

²⁷ Gombár, 2004: 234-238

²⁸ Tamtéž

²⁹ Tamtéž

Venkovské elity sehrály svoji úlohu v běhu dějin, když se v některých zemích k moci dostaly tzv. revoluční venkovské elity, které odstavily od moci tradiční městské elity a vybudovaly nový systém klientelistických vztahů a vazeb. Tato situace nastala v Sýrii s nástupem Ba^čthistů v roce 1963. Vliv těchto venkovských elit dále narůstal s budováním syrské armády. S tím souvisí i pronikání příslušníků menšinových skupin do vedení armády a zvyšuje se i jejich participace na moci, zejména se jedná o menšiny ^Calavitů a drúzů.³⁰

3.2 Sociálně-ekonomická struktura syrské společnosti po nástupu strany Ba^čth k moci v 60. letech

Období 60. let bylo pro Sýrii plné zvrátů. Starý řád se střetával s řádem novým a docházelo tak k přerozdělování moci a transformaci hospodářství, které bylo tehdy zaměřeno na zemědělství. Začínají se stavět nové výroby, které jsou vlastněny státem. I zemědělství je transformováno v duchu kolektivizace a socialismu a proto vznikají zemědělská družstva.

Ve své práci doktor Ramadan popisuje úrovně tehdejší sociální struktury na syrském venkově takto:

- „1. Stát a jeho instituce, které zajišťovaly státní a vyvlastněnou půdu.*
- 2. Několik tisíc feudálů a velkostatkářů, kteří spadali pod zákon o zemědělské reformě či kteří pod ni nespádali. Ti měli silný hospodářský a politický vliv.*
- 3. Malá vrstva bohatých rolníků, zvláště na předměstích velkých měst.*
- 4. Relativně rozsáhlá vrstva středních rolníků.*
- 5. Značně rozsáhlá vrstva chudých rolníků.*
- 6. Vrstva zemědělských dělníků.“³¹*

Oproti ní se městská společnost diferenciovala a zastávala pozice především v obchodu a v průmyslové výrobě v okolí velkých syrských měst a dala by se charakterizovat následovně:

- „1. Vrstva dělníků, kteří pracují ve státních podnicích.*
- 2. Vrstva dělníků, pracujících v soukromých podnicích.*

³⁰ Tamtéž

³¹ Ramadan, 1979: 46-55

3. Vrstva „maloburžoazie“, která se skládala z maloobchodníků, řemeslníků a státních zaměstnanců.

4. Městská chudina.³²

V 70. letech je syrská politická scéna a hospodářství mnohem stabilnější oproti období v 60. letech a mohou se tedy začít rozvíjet moderní ekonomické struktury. Počet zaměstnanců v zemědělském sektoru rychle klesá a naopak posilují obory jako průmysl a služby. Je uzavřeno mnoho kontraktů na výstavbu nových průmyslových zařízení a narůstá počet kvalifikovaných dělníků, tomu napomáhá i změna struktury obyvatelstva, protože dochází k migraci lidí z venkova do měst. To má za následek příliv levné pracovní síly a růst městské chudiny, lidí pracujících v nevýrobních sektorech, obchodníků a dalších.³³

V období po pádu Sovětského svazu se do Sýrie snaží dostat zahraniční firmy, které měly z ideologických důvodů přístup k syrskému trhu zakázán. Syrská vláda si však uvědomila rizika s tím spojená a drží většinu průmyslu a další důležité oblasti (telekomunikace, těžba ropy atd.) pod správou státu.

Sýrie je v novém tisíciletí již stabilní zemí s relativně moderní strukturou ekonomie. Zaměstnanost v zemědělství činí kolem 17 %, průmysl a stavebnictví zaměstnává na 16 % pracujících a přes 67 % má práci ve veřejných službách, obchodě a financích.³⁴

3.3 Historie Sýrie

Od roku 1516 až do konce první světové války byla Sýrie součástí Osmanské říše. Toto období patří k nejtěžším a nejtemnějším v syrských dějinách se spoustou vzpour proti turecké tyranii. V roce 1832 byla Sýrie obsazena vojsky egyptského vládce a místodržícího Muhammada Alího. Po obsazení egyptskými vojsky následně docházelo k řadám povstání, což mělo za následek stažení egyptské armády ze syrského území. Avšak oproti očekávání, turecká vláda ještě zůstala již tak velký tlak

³² Tamtéž

³³ Tamtéž

³⁴ Central Intelligence Agency. *Syria* [online]. 2014-04-15, [cit. 2014-04-01] Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sy.html> (poznámka: k roku 2008)

na obyvatelstvo, hlavně v období vlády Abdulhamida II. a tak se začaly organizovat různé skupiny, které započaly organizovaný odboj proti cizí nadvládě.³⁵

V průběhu první světové války, ve které bojovala i Osmanská říše byly z území Sýrie, Libanonu a Palestiny podniknuty dvě válečné operace, jež měly za cíl obsadit pro Brity strategicky důležitý Suezský kanál, oba útoky však selhaly a byly odraženy.³⁶ Filip dále zmiňuje, že pod tlakem zemí Dohody se v září roku 1918 stáhla turecká vojska z Palestiny, Libanonu a Sýrie a místo nich začala tuto oblast spravovat vojska Francie a Velké Británie. Konkrétní rozdělení bylo dohodnuto v rámci Sykes-Picotových dohod z roku 1916, kdy Británii připadly oblasti bohaté na ropu na jihu dnešního Iráku a Kuvajtu. Francie získala na oplátku pobřeží dnešního Libanonu, Sýrie a Turecka. Na správě Palestiny se měly tehdejší velmoci podílet společně. Francie však vyvíjela tlak na hospodářské ovládnutí Sýrie v rámci své mandátní vlády. V tomto ohledu byl například Sýrii vnucen kurz 20 franků za jednu syrskou libru. Dále musela Sýrie splatit břímě osmanského dluhu ve výši 10 870 000 zlatých tureckých liber. Tento dluh byl splacen až v roce 1934.³⁷ Syrské obyvatelstvo se proti dalšímu z řad okupantů bránilo a tak od roku 1919 střídavě propukala povstání. Největším z nich bylo velké rolnické povstání v Hauránu na jihu Sýrie v roce 1920. Následkem těchto bojů vykrystalizovalo mezi lety 1925-1927 mohutné národně osvobozené hnutí, které se postavilo proti francouzské mandátní správě. Za cenu krvavých ztrát dokázali Francouzi tato povstání potlačit, avšak byli nuceni udělat řadu ústupků.

Ústava z roku 1930 prohlásila Sýrii za republiku ale až v roce 1941 následovalo vyhlášení nezávislosti. I přesto francouzská nadvláda trvala (s výjimkou období, kdy byla okupována samotná Francie německými vojsky) až do roku 1946, kdy musely francouzské jednotky 17. dubna Sýrii opustit, v důsledku rezoluce OSN³⁸. Tento den je dodnes státním svátkem a dnem vítězství nad francouzským kolonialismem.

³⁵ Filip, 1978: 14-20

³⁶ Tamtéž

³⁷ Tamtéž

³⁸ Organizace spojených národů

Po nabytí nezávislosti se v Sýrii rozpoutal řetězec převratů, pádů vlád a politické nesvobody. První z převratů byl proveden brigádním generálem Husním az-Za'ím už v březnu roku 1949³⁹, avšak další z řady vojenských pučů následoval za pouhých 5 měsíců, který byl veden brigádním generálem Sámím al-Hináwím. Hináwí reprezentoval civilní křídlo politiky a armáda tak ztratila část ze své moci, avšak i přesto byla její pozice velmi silná a od poloviny 50. let posilovala ještě více. Armáda totiž uzavřela k posílení svého politického vlivu úzké spojení se stranou Ba'ath.⁴⁰

Zajímavou epizodou v dějinách Sýrie bylo její úzké spojení s Egyptem. Toto spojení bylo unikátní v tom, že vyvrcholilo spojením států Sýrie a Egypta do nového státního celku, nazývaného „Sjednocená arabská republika“ (dále jako SAR), která vznikla 22. února v roce 1958. O připojení ještě uvažovalo Jemenské království, které však umně balancovalo na hraně připojení a nikdy se nestalo skutečnou součástí SAR. Vláda SAR měla být federativní, avšak praxe se od vize velmi lišila. Sjednocená arabská republika byla vytvořena podle návrhu tehdejšího egyptského prezidenta Gamala Násira v němž Egypt byl silně dominantní a Sýrie se stala pouze okrajovou periferií⁴¹.⁴² Kvůli pocitu křivdy ze strany Sýrie se v roce 1961 Sjednocená arabská republika rozpadla vystoupením a znovu osamostatněním Sýrie.

Po této krátké zkušenosti s Egyptem se do Sýrie vrátily časté převraty a puče, které vyústily do toho nejzásadnějšího v roce 1963.

8. března roku 1963 tak proběhl vojenský puč, který dostal stranu Ba'ath k moci a která se drží u moci dodnes. Avšak její moc byla roztříštěná kvůli sporům mezi vojenským a civilním křídlem. Tyto spory vyvrcholily roku 1966, kdy došlo ke vzpouře radikálního křídla odmítajícího politiku stranického vedení ve straně Ba'ath, ale toto křídlo prohrálo a moc v rukou Ba'ath tak byla konečně konsolidována.⁴³

³⁹ Tímto převratem byl svržen první syrský prezident Šukrí al- Quwatlí vládnoucí od roku 1943. Al-Quwatlí byl znovu zvolen prezidentem v období let 1955-1958.

⁴⁰ Socialistická strana arabské obrody byla založena roku 1944 v Sýrii místními intelektuály: Mišíl Aflaqem, Zakímem al- Arzúzím a Saláhem ad- Dín al- Bitárem. Původně se vymezovala vůči francouzské nadvládě nad tehdejší Sýrii, později odkazovala na panarabskou ideologii, socialismus a sekularismus. (Ponížilová, 2011: 105)

⁴¹ Ve Sjednocené arabské republice sídlily důležité vládní instituce v Káhiře. Prezidentem byl Gamal Násir a čtyři viceprezidentské posty byly rovnoměrně rozděleny mezi Egypt a Sýrii. V parlamentu zasedalo 400 egyptských a 200 syrských poslanců. (Collelo, 1987)

⁴² Thomas Collelo, ed. *Syria: A Country Study*. Washington: GPO for the Library of Congress, 1987.,

<http://countrystudies.us/syria/>

⁴³ Ponížilová, 2011: 106

Po tomto hektickém období převratů, následovala stabilnější 70. léta, na jejichž počátku byl puč významného Alawitského důstojníka a ministra obrany Háfize Al-Asada, který se po referendu v roce 1971 stal prezidentem Sýrie. Asad rychle koncentroval moc do svých rukou a nastolil autoritářskou státní politiku, jak uvádí Ponižilová. Jeho 30 let prezidentování je charakteristických vznikem a budováním kultu osobnosti, stabilitou a naprostou dominancí vládnoucí strany Baath, socialismem, posilováním pozice armády, posilováním významu Alawitské menšiny především díky obsazování důstojnických postů v armádě loajálními Alawitskými příslušníky a v neposlední řadě násilným potíráním opozičních hnutí (viz. masakr ve městě Hamá 1982).⁴⁴ Dále byla vytvořena zcela nová síť klientelistických vazeb, neoficiálních kontaktů a došlo i k vybudování současné podoby mocenské pyramidy.⁴⁵

Po smrti prezidenta Háfize v roce 2000, byl jmenován a nominován stranou Baath do prezidentského úřadu jeho syn Bašár al-Asad. Ve volbách, v nichž neměl protikandidáta, zvítězil Bašár hladce.⁴⁶

S jeho nástupem do úřadu se pojily naděje na uvolnění poměrů, větší svobodu projevu a tisku, větší politickou otevřenost a především reformy v oblasti ekonomiky. I sám Bašár k tomu rétoricky přispíval a takovou variantu naznačovalo i propuštění 600 politických vězňů.⁴⁷ Období tzv. „Damašského jara“ však trvalo jen krátce mezi lety 2000-2001. Následné vítězství mocenské kliky kolem prezidenta Bašára al-Asada ukončilo tuto přechodnou etapu a režim se opět stabilizoval. Bylo v zájmu staré garnitury udržovat status quo a tak armáda a tajné služby zastávaly striktně odmítavý postoj vůči jakýmkoliv změnám.⁴⁸

Vývoj v současné Sýrii je silně ovlivněn vlnou povstání (tzv. arabské jaro) proti autoritářským vládcům, kterou odstartovaly nepokoje v Tunisku přibližně v polovině prosince 2010. Tyto protesty se v mnoha zemích setkaly s odporem vlády a

⁴⁴ Library of Congress. *Country Profile: Syria* [online]. 2005-04-15, [cit. 2014-04-08] Dostupné z: <http://memory.loc.gov/frd/cs/profiles/Syria.pdf>

⁴⁵ Gombár uvádí, že za Asada byly vytvořeny 4 stupně mocenské pyramidy: 1. Prezident, 2. Elitní jednotky a bezpečnostní složky, 3. Strana Baas a 4. Vláda, parlament, masové organizace (Gombár, 2001: 23)

⁴⁶ Gombár, 2001: 76

⁴⁷ Ponižilová, 2011: 116

⁴⁸ Gombár, 2011: 34

bezpečnostní síly byly nuceny svést boje s demonstranty, při jejichž potlačování nezřídka došlo i ke smrtelným zraněním. Arabské revoluce, západem pojmenované a podporované jako „arabské jaro“ vedly ke svržení vlády v Tunisku a Egyptě, v mnoha dalších zemích si vyžádaly ústupky ze strany vlády. V některých státech se však nesetkaly s takovou podporou, a ačkoliv se objevily pokusy o mobilizaci mas, tak tyto pokusy byly, zejména na Arabském poloostrově, úspěšně potlačeny díky místním bezpečnostním složkám a vojenské pomoci v rámci organizace GCC^{49, 50}.

V Sýrii začaly první vzpoury až v březnu 2011 v jižní provincii Dar^cá a odtud se následně šířily do dalších měst. Ponížilová uvádí, že zpočátku měly tyto demonstrace a manifesty vůle lidu charakter nenásilných shromáždění a nenásilného nátlaku na vládnoucí stranu Ba^cth, prezidenta Bašára Al-Asada a jeho mocenskou kliku. Dále demonstranti požadovali „*legalizaci všech politických stran, více politické svobody, propuštění politických vězňů, odvolání zkorumpovaných místních úředníků či zrušení výjimečného stavu*“^{51, 52}. Po rozsáhlých protestech napříč Sýrií skutečně došlo k určitým ústupkům ze strany syrského režimu (zrušení výjimečného stavu). Tyto snahy o uklidnění situace prezidentem Bašárem však byly nedostatečné a protesty nadále pokračovaly. Po zintenzivnění požadavků protestujících se situace začala vymykat kontrole a vládní protipatření zahrnovala i využití násilných prostředků. „*Tajná policie zadržovala demonstranty a v některých případech je i mučila.*“⁵³. Zavládla atmosféra strachu. „*Po asi roce nenásilného protestování toho mají lidé už dost a začínají se čím dál častěji objevovat ozbrojené potyčky s ozbrojenými složkami. Netrvá dlouho a policie a vláda Bašára al-Asada mají na rukou první krev. V tuto chvíli se situace velmi rychle radikalizuje a začínají se objevovat hnutí odporu proti prezidentu Bašárovi. Povstání se začíná měnit v ozbrojený konflikt, kdy na jedné straně je nesourodá směsice skupin s jediným cílem, svrhnout vládu prezidenta Bašára a strany Ba^cth. Tyto skupiny jsou podporovány západními zeměmi a syrskými exulanty, kteří žijí povětšinou v Londýně, Paříži a dalších evropských metropolích.*“⁵⁴ V této chvíli se rozpohybovala vlna událostí, jež navždy změnila tvář Sýrie a která zasahuje do životů desítek milionů lidí.

⁴⁹ Gulf Cooperation Council

⁵⁰ Z dokumentu o Bahrajnském povstání, Bahrain: Shouting in the Dark

⁵¹ Výjimečný stav trval v Sýrii celých 40 let (Gombár, 2001)

⁵² Ponížilová, 2011: 106

⁵³ Diskuze se Šimonem Pánkem, ředitelem humanitární organizace Člověk v tísni, v Plzni z 19.3.2014

⁵⁴ Tamtéž

S postupem času se ustavila jako hlavní představitel rebelů tzv. Free Syrian Army (FSA), která zaštiťuje všechna politická křídla od umírněných liberálů až po radikální fundamentalisty. Hlavním spojovatelem mezi takto rozdílnými skupinami je jedno, zbavit se režimu Bašára al-Asada.⁵⁵ Tato určitá roztříštěnost a názorová nesourodost v dalším průběhu konfliktu přinese nemalé potíže. Na přelomu let 2013 a 2014 se například rozhořely boje mezi dvěma skupinami spjatými s Al-Qá'idou a to Jabhat An-Nusra a skupinou známou pod zkratkou ISIL (Islamic state in Iraq and Levanta).⁵⁶

Jako drobný příklad, jak je život obyčejných lidí ovlivněn tímto již 3 roky trvajícím konfliktem, uvádím výňatek ze zprávy vypracované neziskovou humanitární organizací, Člověk v tísni. *„Nehledě na rapidní úbytek obyvatelstva je problémem například špatný přístup ke zdravotní péči, kvůli zničeným nemocnicím (64 % syrských nemocnic bylo zničeno a 40 % nefunguje vůbec). Dále je na 4 000 syrských škol zničených, vojensky využívaných či sloužících jako útočiště pro uprchlíky.“*⁵⁷

3.4 Ekonomická situace

Syrská ekonomika do velké míry závisí na příjmech z vývozu ropy a zemědělství (s nejistou produkcí, kvůli klimatickým podmínkám). Syrská vláda má nad těmito strategickými odvětvími velkou míru kontroly. Centrálně plánovaná sociálně tržní ekonomika však nutně potřebuje reformy a liberalizaci obchodu.⁵⁸

K těmto otázkám přistupuje syrská vláda velmi vlažně z důvodu vnitřních sporů ve straně. Mezi reformním a konzervativním křídlem.⁵⁹ Vláda si uvědomuje nutnost podpory soukromého sektoru a podporuje proto příliv zahraničních investic a

⁵⁵ Al-Jazeera. *Explosion hits military airport near Damascus* [online]. [cit. 2014-04-17]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/video/middleeast/2013/06/20136162023794170.html>

⁵⁶ Al- Arabiya. *Al-Qaeda's ISIL vows to 'crush' Syrian rebels* [online]. [cit. 2014-04-13]. Dostupné z: <http://english.alarabiya.net/en/News/middle-east/2014/01/07/Al-Qaeda-groups-fight-each-other-in-Syria.html>

⁵⁷ Člověk v tísni. *Válka v Sýrii trvá už tři roky. Představte si, že je každý třetí Čech uprchlík. V Sýrii je to realita* [online]. [cit. 2014-04-06] Dostupné z: <http://www.clovekvtisni.cz/cs/clanky/valka-v-syrii-trva-uz-tri-roky-predstavte-si-ze-je-kazdy-treti-cech-uprchlik-v-syrii-je-to-realita>

⁵⁸ Nečastějšími objevujícími se příčinami problému syrské ekonomiky jsou: „Vysoká míra ekonomického protekcionismu, uzavřenost a regulace finanční sféry, rostoucí rozpočtový schodek, klesající produkce ropy, rostoucí požadavky na dodávky vody, vysoká nezaměstnanost (8-20%, údaje se velmi liší)“ (Ponižilová, 2011: 111)

⁵⁹ Mezi odpůrce reformy patří zejména konzervativní členové strany Ba'ath a politické elity země, kteří bohatnou právě díky silné státní kontrole hospodářství. (Ponižilová, 2007: 111)

omezený rozvoj soukromého podnikání. Za tímto účelem došlo například k částečné liberalizaci bankovníctví a v plánu jsou i další změny například ve struktuře hospodářství⁶⁰ a v administrativě. Sféra, kterou má vláda zájem rozvíjet je především turismus, pro který má země velmi dobré předpoklady z hlediska kulturního a historického bohatství, bohužel výraznějšímu rozvoji brání nerozvinutá infrastruktura, zaostalost služeb a nedostatek ubytovacích kapacit.⁶¹

⁶⁰ Ty zahrnují větší využívání zemního plynu místo ropy, modernizaci zemědělského sektoru a produkci výrobků s vyšší přidanou hodnotou (Ponížilová, 2011: 111-112)

⁶¹ Ponížilová, 2011: 112

4. Zahraniční politika Československa a České republiky vůči zemím Blízkého východu

Arabský svět byl považován za jednu z významných oblastí zájmů již od 20. let minulého století, kdy bývalé Československo začínalo budovat svá diplomatická zastoupení v těchto zemích z důvodů ekonomických, kulturních a politických.

Po 2. Světové válce a nástupu totalitního režimu v Československu se začala zahraničně ekonomická politika státu výrazně zaměřovat na země Blízkého východu zejména z ideologických důvodů, které je pojily (příslušnost k Sovětskému svazu, socialistické prvky ve vedení státu a další). V tomto ohledu by se tedy daly charakterizovat vztahy s blízkovýchodními zeměmi jako vřelé, silně pro-arabské a pro-palestinské.⁶²

Bureš dále uvádí, že po sametové revoluci se tato doktrína obrátila a v 90. letech byl zaznamenán ústup českých subjektů z blízkovýchodních trhů. Po převratu byly totiž stanoveny priority České republiky jinak. Především se jednalo o vstup do západních bezpečnostních, ekonomických a politických struktur jako bylo například NATO a Evropská unie. Důvody k těmto krokům byly mnohé. Bureš se zmiňuje o těchto faktorech: *„malá závislost na arabské ropě, přesměrování zahraničního obchodu na oblast Evropské unie, geografická poloha znamenala menší riziko ohrožení z jihu v důsledku ilegální migrace, pašování drog, organizovaný zločin, terorismus a nepočtená muslimská komunita žijící v České republice.“*⁶³ Spolupráce se Západem tak po určitou dobu zastínila spolupráci s jinými důležitými oblastmi, včetně Blízkého východu. Dlouho budované vazby z minulého režimu, byly postupem času ztraceny a české firmy byly nahrazeny západními firmami, jimž byl vstup do oblasti z ideologických důvodů dříve zapovězen. Tento ústup z perspektivních blízkovýchodních trhů byl zastaven až v průběhu druhé poloviny 90. let, kdy si české subjekty uvědomily svoji chybu a začaly se snažit o opětovné znovuzískávání pozic, které před pár lety zbrkle opustily.⁶⁴

⁶² Bureš, 2004: 121

⁶³ Tamtéž

⁶⁴ Raděj, 2001: 31-32

Mimo jiné bylo díky dobrým vztahům Československa s blízkovýchodními zeměmi umožněno studium na československých vysokých školách mnoha studentům pocházejícím ze zemí spřízněných se Sovětským svazem. Toto bylo uskutečňováno v rámci tzv. kulturní spolupráce, v jejímž rámci mělo možnost studovat na československých vysokých školách i nezanedbatelné procento Syřanů, většinou se jednalo o obory medicína, vojenství a stavební inženýrství.

Značná část tuzemských politických elit po sametové revoluci chápala vazby na region Blízkého východu jako inklinaci ke starému, komunistickému systému, který byl zrovna poražen a také jako možnou komplikaci v naší nové prozápadní orientaci. Ministerstvo zahraničních věcí od roku 1993 usilovalo o udržování starých, specifických vztahů vůči tzv. arabským zemím socialistické orientace. Zvažovala se také pragmatická možnost využití těchto vazeb i po začlenění do euroatlantických struktur, ale tento směr neuspěl z několika důvodů. Dle Bureše za jmenování stojí důvody jako *„embarga-sankce, tlaky Spojených států amerických, nezájem podnikatelské sféry, personální restrukturalizace ministerstev a obchodních zastoupení, přílišný proamerický a proizraelský postoj tehdejších vlád, nezájem těchto zemí, ukončení úvěrování vývozu, restrikce na vývoz zbraní a v neposlední řadě zhoršená bezpečnostní situace v regionu.“*⁶⁵

Byly zvažovány návrhy na zrušení nepotřebných ambasád v Jemenu a Jordánsku a uzavření obchodních zastupitelství, což bylo později Zemanovou vládou vyhodnoceno jako chyba a odmítnuto, jelikož by to mohlo poškodit pravděpodobnost úspěšného vymáhání českých pohledávek z minulosti. Tyto pohledávky měly v té době hodnotu 1,6 miliardy USD.⁶⁶ Širší geopolitické souvislosti tak měly za důsledek omezení vazeb s našimi bývalými partnery z oblasti Blízkého východu včetně Syrské arabské republiky.

⁶⁵ Bureš, 2004: 121

⁶⁶ Bureš, 2004: 121

4.1 Zahraniční politika ČR koncem 90. let

Od poloviny 90. let 20. století a naším členstvím v NATO a EU byl zájem o region Blízkého východu znovu posílen multilateralizací⁶⁷ blízkovýchodní problematiky. Významnými mezníky pro zvýšení zájmu o tento region byly rovněž teroristické útoky na budovy World Trade Center z 11. Září 2001 a irácká krize z roku 2003.⁶⁸

Na konci devadesátých let česká zahraniční politika vypracovala strategický rámec dlouhodobého směřování, které je na delší časové období, než jen jedno funkční období vlády. Byla jím tzv. „Koncepce zahraniční politiky České republiky“, která byla schválena vládou 17. 2. 1999.⁶⁹ Tímto dokumentem se řídila česká diplomacie, ministerstvo zahraničí a další vládní subjekty. Jedna z kapitol tohoto dokumentu byla věnována i formulaci koncepce vzájemných vztahů České Republiky se státy Asie, Afriky, Austrálie a Latinské Ameriky, kam spadají i státy Levanty (v této práci stát Sýrie).⁷⁰

Podle tohoto dokumentu se Česká republika drží těchto zásad: *„Podporuje bezpečnost a stabilitu všech světových regionů a prosazuje mírová řešení regionálních konfliktů; má zájem na oboustranně výhodné hospodářské spolupráci a na tomto základě usiluje o rozvoj bilaterálních i mnohostranných vztahů; považuje za důležitou součást politického dialogu se všemi zeměmi světa otázku dodržování nezcizitelných lidských práv.“*⁷¹ Důležitým odstavcem pro můj výzkum je také *„Na Blízkém východě a v severní Africe bude česká zahraniční politika sledovat vyvážený přístup ke všem státům oblasti. Podporuje mírový proces na Blízkém východě při zachování politických, ekonomických a bezpečnostních záruk stability celého regionu. Ztotožňuje se s politikou Evropské unie směřující k posílení bezpečnosti ve Středomoří. V ekonomické oblasti se bude orientovat na vzájemně výhodnou spolupráci s tradičními partnery, mezi něž patří Egypt, Maroko, Alžírsko, Libanon,*

⁶⁷ multilaterální - mnohostranný, s účastí více subjektů. [cit. 2014-04-13] převzato z: <http://slovník-cizich-slov-online.info/cojeto?slovo=multilateralizace>

⁶⁸ Bureš, 2004: 121

⁶⁹ Balík, 2001: 54-55

⁷⁰ Tamtéž

⁷¹ Koncepce

Sýrie, Izrael, Írán, Kuvajt a Tunisko (zvýraznění autor).⁷² Podle výše zmíněného dokumentu se bude česká zahraniční politika věnovat „*obchodním a investičním možnostem v zemích, s nimiž mělo bývalé Československo rozvinuté hospodářské styky a kde působí řada odborníků, kteří v naší zemi získali středoškolské a vysokoškolské vzdělání.*“⁷³

4.2 Vztahy Československa a Syrské arabské republiky

Diplomatické vztahy se Syrskou arabskou republikou byly navázány po získání její nezávislosti v roce 1946.⁷⁴ Sýrie pak do roku 1989 patřila k tradičním dovozcům českého zboží a to především strojírenských výrobků. Položkami na dovozu byly „*ropné instalace (např. rafinérie ve městě Homs vybudované Technoexportem), ale i vojenský materiál (např. tanky).*“⁷⁵ Z této doby také pocházely nesplacené české pohledávky⁷⁶

4.3 Vztahy České republiky a Syrské arabské republiky

V 90. letech, kdy došlo ke změně režimu v Československu, proběhlo i ochlazení vztahů se Sýrií a to z několika důvodů. Jak píše Raděj, šlo primárně o výše zmíněný obecný pokles zájmu o bývalé blízkovýchodní partnery a taktéž celkovou orientaci české zahraniční politiky směrem k Západní Evropě a potažmo i Evropské unii. Dále zde byl problém uspokojivého řešení nesplacených českých pohledávek z dob bývalého režimu, kdy Československo bylo tradičním dovozcem strojírenských výrobků do Sýrie. A do třetice také nebyla dohodnuta sukcese⁷⁷ oboustranných smluv. Těmto problémům byla věnována návštěva Sýrie českým ministrem zahraničí J. Kavanem v roce 2001, protože česká strana se snažila o obnovení vzájemných kontaktů a též zde byl velký zájem o urovnání ekonomických záležitostí. Pro úplnost bych k tomuto problému uvedl, že v květnu roku 2008 proběhla další návštěva, a to českého ministra financí M. Kalouska v Sýrii, během níž byla projednávána mimo jiné

⁷² Koncepce

⁷³ Tamtéž

⁷⁴ Raděj, 2001: 44

⁷⁵ Tamtéž

⁷⁶ Tamtéž

⁷⁷ Sukcese - následnictví, nástupnictví, přejímání. [cit. 2014-04-17] Převzato z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/sukcese>

i otázka syrského dluhu. Po dvou dnech jednání tak byla kapitola syrského dluhu z dob ČSSR definitivně uzavřena.⁷⁸

Raděj dále uvádí, že v období před rokem 2000 česká obchodní aktivita stagnovala a místo hledání nových projektů se snažila udržet dříve uzavřené investice. I přesto činil český vývoz za rok 1998 1,6 miliardy korun a dovoz ze Sýrie se pohyboval kolem 662,5 milionu korun. V roce 1999 dosahoval český vývoz výše 920,2 milionu korun a dovoz činil 89,2 milionu korun. Snížená obchodní bilance mezi oběma zeměmi souvisí především s absencí smluvního rámce mezi Českou republikou a Syrskou arabskou republikou, především pak chyběla dohoda o podpoře a ochraně investic a dohoda o zamezení dvojího zdanění. I přesto se některé české subjekty snažily participovat na syrském trhu, o čemž svědčí účast několika českých firem na syrských veletrzích. Jmenovitě na Damašském mezinárodním veletrhu, ropném veletrhu Syroil a strojírenském veletrhu SIMA.⁷⁹

4.3.1 Smluvní podklady mezi Českou republikou a Sýrií, organizace jichž je Sýrie členem.

„Dohody, jež mají ekvivalent z doby Československa:

Sýrie doposud neuznala sukcesi ČR do bývalých závazků předchozího Československa. Proto smluvní dokumenty uzavřené před 1. 1. 1993 de jure neplatí, i když řada z nich se v praxi uplatňuje (dohoda o letecké a silniční dopravě, dohoda o právní pomoci). Počátkem května 2001 proběhla v Sýrii úspěšná jednání, jejichž výsledkem byl návrh české strany na jednorázový úspěšný akt. Ač je českou stranou vyjádření syrské strany urgováno každoročně, prozatím zůstává bez reakce.

Dohody, jež nemají ekvivalent z doby Československa:

Dohoda o zamezení dvojího zdanění: Smlouva mezi vládou České republiky a vládou Syrské arabské republiky o zamezení dvojímu zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu byla podepsána ministry financí Miroslavem Kalouskem a Mohammedem Al-Husseinem 18. května 2008 v Damašku.

⁷⁸ Bureš, 2009: 257

⁷⁹ Raděj, 2001: 44

Dohoda o podpoře a ochraně investic: Dohoda o podpoře a vzájemné ochraně investic byla podepsána ministrem financí Miroslavem Kalouskem a místopředsedou vlády pro ekonomické záležitosti Abdullahem Al Dardarim 21. listopadu 2008 v Praze.

Smlouva o sociálním zabezpečení: V březnu 2010 byla v Praze podepsána Smlouva o sociálním zabezpečení mezi Českou republikou a Syrskou arabskou republikou.

Regionální organizace a uskupení, jichž je Sýrie členem:

Liga arabských států AL (členství suspendováno), Organizace islámské konference OIC (členství suspendováno), Arabský fond pro hospodářský a sociální rozvoj AFESD, Arabský měnový fond AMF, Islámská rozvojová banka IDB, Organizace arabských zemí vyvážejících ropu OAPEC⁸⁰

⁸⁰ Ministerstvo zahraničních věcí. *Zahraničně-politická orientace* [online]. [cit. 2014-04-01] Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/syrie/politika/zahranicne_politicka_orientace.html

5. Migrace

„Migrací je označován proces prostorového přemístování osob přes hranice, spojený se změnou místa bydliště na dobu kratší či delší, případně natrvalo. Podle směru migrace se rozeznává emigrace (vystěhovávání) a imigrace (přistěhovávání).“⁸¹ V závislosti na referenčním objektu hovoříme o jednom či druhém, protože tento jev probíhá současně a záleží na úhlu pohledu pozorovatele. Například Čech stěhující se z ČR do Kanady je pro státní orgány České Republiky emigrantem, ale pro úřady v Kanadě se stává imigrantem.

Abychom mohli mluvit o migraci, musí být tento proces dlouhodobější a tak do migrace nelze zařadit dojíždění do práce, dovolenou a podobně. Dle OSN by měl být tento pobyt stanoven na dobu minimálně 1 roku.⁸² Migrace dále může být dobrovolná, nedobrovolná, jednotlivá, hromadná či masová. Při dobrovolné migraci, jak už název napovídá, se referenční objekt stěhuje v rámci své svobodné vůle z příčin hlavně ekonomických, kulturních, náboženských a politických. K největšímu odlivu (exodu) dochází při válce a přírodních katastrofách, kdy se masy lidí stěhují z místa svého původního trvalého pobytu na jiné. V určitých případech může být migrace i vynucená například při evakuaci nebo při vyhoštění osob mimo hranice státu. Dále můžeme rozlišovat migraci stacionární⁸³, migraci cyklickou⁸⁴, migraci pracovní a nelegální migraci.⁸⁵

5.1 Migrace jako bezpečnostní ohrožení státu

O ohrožení v důsledku migrace se začalo hovořit až v 90. letech po pádu Sovětského Svazu, kdy tento problém získal na naléhavosti kvůli uvolnění poměrů ve střední a východní Evropě. V té době mnoho lidí využilo příležitosti a začalo se stěhovat do ciziny, hlavně do bohatších států západní Evropy. To znamenalo pro cílové země mnohé problémy ve sférách sociálního zabezpečení, ekonomiky, kultury, náboženství a dalších. V tomto období se také rozhořel spor, zda-li chápat migraci

⁸¹ Polis. *Slovníček pojmů- migrace* [online], [cit. 2014-04-02]. Dostupné z:

<http://www.epolis.cz/page.php?id=28&location=&menu=first&idNotion=6>

⁸² Demografie, *migrace* [online], [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_migrace

⁸³ Tzv. nezvratná, se záměrem trvalého usídlení migrantů v dané zemi

⁸⁴ Tzv. zvratná, kdy migrant předpokládá návrat do domovské země

⁸⁵ Tamtéž

jako bezpečnostní hrozbu pro stát, či spíše výzvu a jak k ní přistupovat. Mezi odborníky tak vykryštovaly tři interpretace Mezinárodní migrace ve vztahu k mezinárodní bezpečnosti.

- 1) „1) Mezinárodní migrace může být důsledkem jiných bezpečnostních hrozeb jako je porušování lidských práv, etnické konflikty a občanská válka.
- 2) Mezinárodní migrace může sama o sobě představovat ohrožení mezinárodní bezpečnosti, pokud je masová a nekontrolovaná.
- 3) Mezinárodní migrace může vyústit do dalších bezpečnostních hrozeb jako je xenofobie a rasismus.“⁸⁶

Při bližším pohledu může být spojení migrace a bezpečnostních otázek rozděleno dle složek, které jí jsou ohrožovány. Díky tomu, můžeme rozlišovat hodnoty, které jsou důležité pro referenční objekt a mohou být mezinárodní migrací a jejími následky ohroženy.

- 1) „Sociální stabilita může být ohrožena, pokud je příliv imigrantů spojen s nárůstem xenofobie původních obyvatel a s nedostatkem integrace nově příchozích.
- 2) Mezinárodní migrace může nebezpečně změnit demografické složení obyvatelstva (vysoká emigrace mladších lidí může prohloubit problémy spojené s procesem stárnutí populace).
- 3) Mezinárodní migrace může představovat hrozbu pro kulturní identitu společenství.
- 4) Imigrace může ohrožovat stabilitu sociálního zabezpečení v daném společenství (lidé mohou například ztrácet ochotu platit do společného sociálního zabezpečení prostřednictvím daní při konfrontaci s případnou nízkou ekonomickou aktivitou imigrantů)
- 5) Migrace může představovat hrozbu pro vnitřní bezpečnost, což může být například kriminalita imigrantů, mezinárodní kriminální sítě k pašování drog a zbraní, pašování lidí a terorismus.“⁸⁷

⁸⁶ Kicinger, 2004: 4-5

⁸⁷ Tamtéž

5.2 Migrační politika České republiky

Česká republika byla i díky svému historickému vývoji zemí patřící do tzv. národnostních států, ve kterých se nacházela pouze malá minorita cizinců.⁸⁸ V současnosti zde však žije přes 400 000 přistěhovalců a proto hovořit o České republice jako o národnostním státu je zavádějící. Ale nemůže být označena, ani jako země přistěhovalecká (jako Francie či Velká Británie). Je tedy někde mezi těmito dvěma typy a vzhledem k dosavadnímu průběhu migrace můžeme očekávat scénář podobný tomu, který je v západních multikulturních zemích.

Na počátku 90. let byla migrační politika velmi uvolněná a byla zřejmě výrazem spontánně libertariánského ducha (po)revoluční doby. Zákon z roku 1992 o pobytu cizinců nijak neusiloval o omezování migrace cizinců, ale spíše o její sledování, evidenci a možnost případného zásahu policejními složkami proti nelegální migraci a cizincům, kteří nerespektují zákony české republiky.⁸⁹

V průběhu let 1999-2000 se u nás začíná prosazovat více restriktivní imigrační politika, která se snaží zamezit usazování cizinců především z důvodu zhoršené ekonomické situace a legislativních změn.⁹⁰

Harmonizace s předpisy EU znamenala velkou politickou prioritu a také silné administrativní zatížení. To vše odsouvalo plánování ucelené státní migrační strategie. Drbohlav říká „*Dá se říci, že migrační politika České republiky se vytvořila sama a to díky postupné (plánované a realizované) integraci do západoevropských struktur.*“⁹¹

Třetím obdobím je období od roku 2000 až do současnosti, které lze charakterizovat vytvářením ucelenější strategie přistěhovalectví. Došlo také k novému vypracování Zákona o pobytu cizinců. Hlavními otázkami, které si měly odpovědné orgány položit je: „*Kolik a jakých imigrantů má stát přijmout? Jací*

⁸⁸ Viz. Tabulka č. 1

⁸⁹ Baršová, 2005: 220-255

⁹⁰ Drbohlav, 2010: 69-85

⁹¹ Tamtéž

*imigranti jsou dlouhodobým přínosem? A jak dosáhnout toho, aby se právě tito v zemi usazovali?*⁹²

Zatímco v Německu, Francii, Velké Británii jsou otázky přistěhovalectví a naturalizace⁹³ úzce propojeny, v Česku jsou stále řešeny odděleně. Integrace je „integrací cizinců“ a nikoli „přistěhovalců“, kteří se mohou, ba dokonce mají stávat Čechy.⁹⁴

Od vzniku samostatné České Republiky je migrační politika pod správou Ministerstva vnitra. To je podle jeho oficiálního vyjádření „*gestorem za problematiku mezinárodní migrace a mezinárodní ochrany v České republice, a to jak na úrovni legislativně - koncepční, analytické, tak i realizační. V rámci ministerstva za tuto oblast zodpovídá odbor azylové a migrační politiky.*“⁹⁵

Hlavním cílem Ministerstva vnitra je pak „*podporovat řízenou legální migraci a zároveň minimalizovat nelegální migraci a také zajišťovat účinnou ochranu hranic v rámci schengenského prostoru.*“

Po vstupu do EU v květnu 2004 je národní migrační politika ve značné míře řešena ve spolupráci s partnerskými zeměmi a s využitím evropského práva.

Změnu v přístupu k migraci nejlépe charakterizuje teze, která byla doložena několika demografickými studiemi, že moderní společenské systémy jistou formu migrace potřebují, je prospěšná ekonomickému růstu a pozitivně se projevuje v boji proti stárnutí populace (Česká republika trpí problémem s poklesem porodnosti a stárnutím populace stejně jako jiné evropské státy).⁹⁶ A je tak „omlazující kůrou“ pro společnost, jsou-li správně nastaveny podmínky pro migraci.⁹⁷

⁹² Baršová, 2005: 220-255

⁹³ Zdomácnění, přizpůsobení, splnění podmínek k udělení státního občanství cizinci. Převzato z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/naturalizace-naturalisace>) [cit. 2014-04-15]

⁹⁴ Baršová, 2005: 220-255

⁹⁵ Ministerstvo vnitra České republiky. *Migrační a azylová politika České republiky* [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/migrační-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx>

⁹⁶ Rychtaříková, 2010: 37-73

⁹⁷ Scheinost, 2009: :12

6. Sýrie a migrace

Migrace v zemích Levanty je charakteristická tím, že mnoho jejich obyvatel žije, či pracuje mimo hranice své země. V tomto ohledu je učebnicovým příkladem situace v Libanonu, blízkém sousedu Sýrie, v němž procento lidí žijících v zahraničí přesahuje počet obyvatel žijících v zemi.⁹⁸ Jak se ukazuje, lidé tuto oblast častěji opouštějí, než aby se sem vraceli poté, co nasbírali zkušenosti a peněžní kapitál v zahraničí. Opačným případem jsou na ropu bohaté arabské země na pobřeží Perského zálivu. Imigrace v těchto státech dosahuje vysokých procent a přistěhovalci tvoří často i silnou většinu oproti původnímu obyvatelstvu (Bahrajn, Katar, Spojené arabské emiráty).

V současné době Sýrie trpí ohromnou mírou vystěhování a je zemí s nejvyšším úbytkem obyvatelstva na světě (9,73 %).⁹⁹ Ačkoliv se jistá část z nich vrátí, značné procento osob pravděpodobně zůstane v nových destinacích. Hrozí proto tzv. odliv mozků¹⁰⁰, v jehož důsledku se může Sýrie potýkat s nízkou kvalifikovaností a dalším zhoršením svých ekonomických podmínek.

6.1 Migrace do roku 2011

Syrská arabská republika měla až do současných sektářských bojů uvolněnou migrační politiku. Během let přijala na 425 000 palestinských uprchlíků¹⁰¹, kteří žijí v uprchlických táborech rozmístěných v přilehlém okolí Damašku.

Velmi početnou skupinou migrantů v Sýrii jsou po americké invazi z roku 2003 také uprchlíci ze sousedního Iráku. Ti totiž do Sýrie přicházeli ve velkých počtech, kvůli nepokojům v „po-Saddámovském“ Iráku. Do roku 2007 Sýrie přijala přes 1,2 milionu iráckých emigrantů. Avšak ani tak velká země jako je Sýrie není schopna

⁹⁸ Czechtrade, *Libanon- Demografická a jiná fakta z teritoria* [online]. [cit.2014-04-08]. Dostupné z: <http://www.czechtrade.cz/o-czechtrade/reference/czechtrade-media/demograficka-a-jina-fakta-z-teritoria-businessinfo-cz/>

⁹⁹ Central Intelligence Agency. *Syria* [online]. 2014-04-15, [cit. 2014-04-14] Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2002rank.html?countryname=Syria&countrycode=sy®ionCode=mde&rank=233#sy> [cit. 2014-04-14]

¹⁰⁰ Odliv inteligence a vzdělaných/kvalifikovaných osob.

¹⁰¹ Merheb, 2006: 115

pojmout takové masy lidí a proto nastaly vážné problémy zejména v oblastech úzce spjatých s tímto fenoménem. Jako příklad jmenujme komplikace v infrastruktuře, na pracovním trhu, v poskytování služeb atd. (Došlo třeba k výraznému zvýšení cen potravin, zvýšily se i ceny za bydlení apod.).¹⁰² Tyto problémy můžeme pozorovat v přímém přenosu i v sousedním Libanonu, kam uteklo kolem milionu Syřanů ve snaze vyhnout se násilí v Sýrii.¹⁰³

6.2 Vnitřní migrace v Sýrii

Podle údajů Agentury spojených národů pro uprchlíky (UNHCR) je v současné době na území Syrské arabské republiky přes 4 miliony a 250 tisíc lidí¹⁰⁴, kteří byli donuceni opustit své místo pobytu, ale kteří nepřekročili mezinárodní hranice.

Podle interview, které bylo vedeno Mezinárodní organizací pro migraci, mnoho uprchlíků uvádělo, že své domovy opustili kvůli vzrůstajícímu sektářskému násilí, strachu o život a v neposlední řadě také kvůli pokračujícím vojenským protipovstaleckým akcím režimu.

Mnohé náboženské menšiny jsou ve stálém strachu z nebezpečí¹⁰⁵ a jejich komunity se snaží opustit zemi kvůli bezpečí svému a svých blízkých, v čemž jim pomáhají mezinárodní neziskové organizace, tak i členové diaspory či jejich rodinní příslušníci.

Důsledky bojů mezi vládou a povstalcí nejenže ohrožují životy syrských obyvatel, ale také ztěžují účinnou pomoc postiženým tímto konfliktem od neziskových humanitárních organizací, kvůli zavedeným omezením jako je např. omezení svobodného pohybu nebo rušení komunikace.¹⁰⁶

¹⁰² Ponižilová, 2011: 114

¹⁰³ Al-jazeera. *Syrian refugees hit million mark in Lebanon* [online]. [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2014/04/syrian-refugees-hit-million-mark-lebanon-201443792523131.html>

¹⁰⁴ The UN Refugee Agency, *2014 UNHCR country operation profile- Syrian Arab Reppublic* [online]. [cit. 2014-04-07] Dostupné z: <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/page?page=49e486a76&submit=GO>

¹⁰⁵ The Huffington Post, *Francois Murad catholic priest beheaded by jihadist fighters in Syria* [online]. [cit. 2014-04-24] Dostupné z: http://www.huffingtonpost.co.uk/2013/07/01/francois-murad-catholic-priest-beheaded-jihadist-fighters-syria- n_3527372.html?utm_hp_ref=fb&src=sp&comm_ref=false

¹⁰⁶ The UN Refugee Agency, *2014 UNHCR country operation profile- Syrian Arab Reppublic* [online]. [cit. 2014-04-07] Dostupné z: <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/page?page=49e486a76&submit=GO#>

7. Muslimové v České republice

České země, díky své zeměpisné poloze, se nikdy v historii nedostaly do dlouhodobějšího přímého konfliktu se světem muslimů, a tak je islám tradičně považován jako něco vzdáleného a exotického. Oproti mnoha zemím západní Evropy nemáme početnou, historicky etablovanou muslimskou menšinu. Češi proto byli nuceni získávat informace o vyznavačích islámu především zprostředkovaně v podobě cestopisů a vyprávění.¹⁰⁷

V novověku se zkušenost s muslimy vytvářela na základě historického kontextu, kdy proti sobě soupeřily Habsburská monarchie a Osmanská říše. Prvními nezprostředkovanými kontakty, byly zkušenosti s muslimy z Balkánu, kteří se usazovali v Rakousku-Uhersku po anexi Bosny a Hercegoviny. Vliv těchto vyznavačů však byl velmi malý. Věnovali se hlavně obchodu či sloužili v armádě. Jsou známy i případy českých vojáků bojujících za císařství na Balkáně, kteří tam posléze přijali islám a po návratu domů se ho jali praktikovat i v domácím prostředí. Roku 1912 byl přijat říšský zákon, který legalizoval veřejné vyznávání islámu v hanafíjském madhabu.¹⁰⁸

Česká muslimská obec se od roku 1934 snažila o registraci jako náboženská společnost (v té době měla asi 700 členů)¹⁰⁹, avšak neochota úřadů a i samotná laxnost žadatelů zapříčinila, že až v roce 1941, tedy za protektorátu Čechy a Morava, byla tato registrace přijata a vznikla tak první „Moslimská“¹¹⁰ náboženská obec pro Čechy a Moravu“. Po skončení války však byly zrušeny veškeré legislativní výnosy z doby protektorátu.

S nástupem komunismu naděje na obnovení příliš nesvítala, takže k dalšímu pokusu o registraci došlo až v období Pražského jara, který byl taktéž zamítnut. Po pádu socialismu vzniklo mnoho organizací např. Ústředí muslimských náboženských obcí, Liga českých muslimů a další.¹¹¹ V roce 1998 se brněnské vedení muslimské

¹⁰⁷ Topinka, 2007: 3

¹⁰⁸ Podoba, kterou určila právní škola Abú Hanífy (699-765 n.l.) (Scheu, 2011: 194-195)

¹⁰⁹ ¹⁰⁹ Mendel, 2007: 407-408

¹¹⁰ Dříve se k označení muslima užíval výraz moslem nebo musulman (Scheu, 2011, str. 195)

¹¹¹ Scheu, 2011: 195-197

obce v čele s iráckým předsedou Ing. Muníbem Hasanem Alrawím dohodlo s magistrátem města na stavbě brněnské mešity a o rok později následovala i stavba mešity v Praze. Od roku 2004 je islám oficiálně registrovaným náboženstvím a má tak nárok na státní dotace.¹¹²

Počty muslimů žijících v České republice lze jen odhadovat, protože neexistuje žádná oficiální statistika, která by mapovala jejich stavy. Mendel uvádí odhad mezi 10 000-20 000 vyznavači, ale sám se kloní spíše k dolní hranici. Tito lidé se dají rozdělit na tři skupiny: Zaprvé se jedná o české konvertity (těch je nejméně, asi 400 osob, hlavně ženy provdané za muslimy¹¹³), zadruhé jsou to cizinci s českým občanstvím, kteří přicházeli především v 70. a 80. letech, studovali zde a následně se usadili.¹¹⁴ Největší skupinu však představují cizinci bez českého občanství žijící zde na základě povolení k trvalému nebo dlouhodobému pobytu.¹¹⁵

Zdejší muslimové pocházejí z celkem 78 zemí. Nejpočetněji zastoupenou komunitou jsou příslušníci subcivilizace turkické sunnitské (asi 3/5 muslimů žijících v ČR) a více než čtvrtina je ze subcivilizace arabské sunnitské. Ostatní subcivilizace (perská šíitská, indoárijská sunnitská) jsou zastoupeny jen okrajově. Žádná z těchto skupin však není dominantní.¹¹⁶

Podle Topinky je správný islám apolitický, společenský, neusilující o veřejnou dominanci a pro mnoho muslimů podstatnou součástí jejich vlastní identity. Ta je konstruována podle toho, jak horlivě věřící vykonává zásady islámu. Z toho vychází i pocit jakési pospolitosti a identifikace se společností (ummou). Podle samotných muslimů jejich náboženství vylučuje patologické sociální jevy a podporuje mezilidskou solidaritu.

Jádrem české muslimské komunity jsou „praktikující“ muslimové, kteří jsou aktivní, hlásí se k islámu, kladou důraz na dodržování pěti pilířů víry a podílejí se na aktivitách muslimské obce. Převažuje zde identita religiozní (islámská), než-li identita

¹¹² Tamtéž

¹¹³ Tamtéž

¹¹⁴ V rámci programu podpory pokrokově orientovaných režimů zemí třetího světa a díky němuž u nás studovaly stovky arabských studentů, především medicínu, vojenství a stavební inženýrství. (Mendel, 2007: 408-409)

¹¹⁵ Tato skupina je tvořena hlavně studenty a podnikateli, kteří přišli po roce 1989. (tamtéž)

¹¹⁶ Topinka, 2006: 49-50

jiná (etnická). Vedle těchto praktikujících muslimů najdeme též muslimy méně horlivé, kteří nedodržují úplně všechny náboženské normy¹¹⁷.

V České republice jsou zatím 2 mešity, v Praze a Brně, ale existuje i celá řada modliteben, většinou na studentských kolejích, protože podstatná část praktikujících muslimů pochází z řad zahraničních vysokoškolských studentů.¹¹⁸

Dalším tématem je otázka českých konvertitů. Scheu zmiňuje, že jejich pozice je oproti jejich bratrům, kteří pocházejí z islámského prostředí v mnohém oslabena a marginalizována. Málokdo z těchto konvertitů je totiž natolik zkušený v duchovním životě jako, ti kteří byli v islámu vychováni. Z tohoto důvodu nemají čeští muslimové při veškerém rozhodování stejný respekt jako zahraniční muslimové a vnímají se tak poněkud méněcenně.¹¹⁹ Možností k získání důležitosti na půdě mešity je studium na islámských univerzitách, v Evropě je však nenajdeme, a tak jsou případní zájemci nuceni vést své kroky nejčastěji na egyptský Al-Azhar. Podle místních zákonů musejí doložit doklad o své konverzi. Islámské autority v České republice se však zdráhají vydat zmíněný doklad s argumentací, že studium je náročné a prakticky zbytečné, když jsou k dispozici „vzdělání“ muži z muslimských zemí, jejichž vzdělání však často pochází ze základní školy a četby Koránu, což pro službu imáma nestačí.¹²⁰ Podle Schea tato situace skrývá velký konfliktní potenciál. Odvolává se na zprávu BIS z roku 2008, z níž vyplývá, že nedostatek domácích teologů a duchovních by se mohl v budoucnosti stát, kromě rostoucí marginalizace českých muslimů a vnitřního konfliktu v komunitě, také bezpečnostním rizikem pro Českou republiku. Zpráva též připomíná, že „*Nikdo z islámských duchovních působících v ČR se nechová radikálně.*“¹²¹

¹¹⁷ Dodržují například různé zvyky, tradice a rituály, které nemají nic společného s islámem ale nehodlají se jich vzdát s důvodu etnické a kulturní identity. (Topinka, 2007: 4)

¹¹⁸ Mendel, 2007: 424

¹¹⁹ Scheu, 2011: 199-200

¹²⁰ Tamtéž

¹²¹ Ve zprávě je uvedeno: Mezi muslimy žijícími v České republice dlouhodobě působí několik zahraničních duchovních, neboť mezi muslimy českého původu zatím není žádný absolvent některé z islámských univerzit. Nikdo z islámských duchovních působících v ČR se nechová radikálně. Oproti tomu mohou určitou radikalizaci muslimů žijících v ČR iniciovat některá zahraniční média, která podávají ne zcela objektivní nebo neúplný obraz domácího a světového dění. (Scheu, 2011: 200-201)

8. Postoj současných nejvýznamnějších politických stran v ČR k otázce migrace

Problematika migrace byla doménou domácí politiky až do vstupu ČR do struktur Evropské unie. V té chvíli bylo nutno sjednotit tuto politiku s celou Unií a určit jednotná pravidla. Ne všechny oblasti migrace jsou však pod patronátem Evropské unie a mnohé zůstávají v kompetenci české domácí politické scény, například přístup k imigrantům ze třetích zemí (tj. zemí mimo unijní prostor), v tomto případě může Česká republika poměrně volně nastavit pravidla pro pracovní migraci, a nebo slučování rodin.¹²²

I přesto, že není území České republiky primární destinací pro migranty, tak se počet cizinců žijících zde od 90. let do současnosti zhruba zešestinásobil¹²³, což je pro zemi ze které se ještě před 25 lety lidé snažili uprchnout do zahraničí, velká změna. S touto změnou přišla v porevolučních letech i potřeba vytvořit novou formu imigračních a integračních pravidel pro cizince, ke kterým zaujaly tuzemské politické subjekty různé postoje. Analýza volebních programů naznačuje, že imigrace a integrace cizinců v českém kontextu prozatím ještě nejsou významnými politickými tématy a většina politických stran a subjektů nejeví přílišný zájem o řešení těchto otázek ve svých politických programech. K tomuto tématu se vyjadřují pouze v ojedinělých případech (kromě DSSS) jako jsou teroristické útoky nebo také programy zvýhodňující zahraniční pracovníky na trhu práce. Ovšem výhodou této určité ignorance je absence vlivných politických stran otevřeně prosazujících anti-imigrační přístup. Nejvýraznější rozdíly lze nalézt mezi ČSSD a ODS.¹²⁴ Téma migrace zkrátka není mezi českými parlamentními stranami věnována zvýšená pozornost, natož pak tématu syrských imigrantů.

Informace jsem získával převážně z volebních programů uváděných stran, dále mi pomohl článek od Josefa Koudelky zabývající se tímto tématem v období let

¹²² Scheu 2011: 93-113

¹²³ Viz. Tabulka č.1 a Graf č.1 v příloze

¹²⁴ Leontieva, 2011: 19-20

2010-2013 na portále globalpolitics.cz¹²⁵ a další internetové články a zprávy z českého zpravodajství.

8.1 Česká strana sociálně demokratická (ČSSD)

ČSSD ve svém dlouhodobém volebním programu reaguje na procesy spojené s globalizací a evropskou integrací. Očekává, že tempo vývoje společnosti se ještě zrychlí a bude se zvyšovat počet cizinců na našem území. Také zmiňuje, že stále více Čechů bude žít v jiných evropských zemích. Příchod imigrantů je stranou ČSSD považován jako hrozba i příležitost, což vyžaduje formulaci nové pasivní a aktivní migrační politiky. V programu ČSSD je zmiňována demografická situace ČR, kdy je přirozený přírůstek obyvatel nižší, než by měl být a proto by se tento problém mohl mírnit správnou formou migrační politiky. Dále by se měla podporovat integrace cizinců do českého prostředí formou jazykových kurzů, podporou vzdělávání a bydlení. Zároveň chce strana respektovat kulturní identitu přistěhovalců, ale zdůrazňuje i ochranu české národní identity.¹²⁶ V programových materiálech ČSSD se objevuje i návrh pro vytvoření imigračního úřadu, jenž by sjednocoval činnost státních orgánů, které se doposud tímto tématem zabývají.

Z programu z roku 2010 „*Změny a naděje. Lepší budoucnost pro obyčejné občany*“ vyplývá, že ČSSD si představuje jako ideálního imigranta mladého, vzdělaného přistěhovalce ze slovanských zemí jižní a jihovýchodní Evropy. Z ostatních částí světa by přijímala pouze vynikající a vysokoškolsky vzdělané odborníky.¹²⁷

8.2 Občanská demokratická strana (ODS)

Občanští demokraté se ve svém volebním programu vymezují proti neomezenému a nekontrolovanému přijímání cizinců. Vyjadřují obavy ze zneužívání našeho zdravotního a sociálního systému a proto by považovali za nejlepší přijímat pouze cizince, kteří jsou přínosem pro Českou republiku. Dle jejich programu by se

¹²⁵ KOUDELKA, Josef. *Imigrace a politické strany v České republice (2010-2013)* [online]. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.globalpolitics.cz/clanky/imigrace-a-politicke-strany-v-ceske-republice-2010-2013>

¹²⁶ ČSSD. *Dlouhodobý program* [online]. Str. 38-39 [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/data/files/cssd-dlouhodoby-program.pdf>

¹²⁷ KOUDELKA, Josef. *Imigrace a politické strany v České republice (2010-2013)* [online]. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.globalpolitics.cz/clanky/imigrace-a-politicke-strany-v-ceske-republice-2010-2013>

mělo přijímat pouze tolik cizinců, kolik jich jsme schopni integrovat.¹²⁸ Migraci, je-li nekontrolovatelná, řadí strana mezi civilizační hrozby. Například Ivan Langer prosazoval, že by měl být každý, kdo porušuje zákony České republiky a nepracuje, vyhoštěn.¹²⁹

Zmiňováno je i ohrožení českých tradic a české národní identity v důsledku migrace, hlavně z afrických a islámských zemí.

Koudelka ve své práci říká, že ODS oproti ČSSD „více zdůrazňuje rizika a požaduje větší míru přizpůsobení se místním zvykům resp. Výrazněji odmítá multikulturalismus“¹³⁰

8.3 Hnutí ANO 2011

V programu vládní strany ANO 2011 se můžeme dočíst, že strana si uvědomuje negativa i pozitiva migrace do České republiky a jako jedna z mála se vyjadřuje k imigrační politice EU, kterou považuje za „*principiálně dobře koncipovanou*“¹³¹ a oceňuje projekt tzv. modrých karet EU. Strana jako důležitou považuje i integraci cizinců do společnosti, která je přijímá. V tomto ohledu se zmiňuje o negativním demografickém trendu, s nímž se současná Evropa potýká a proti němuž by měla pomoci úspěšná integrace vzdělaných cizinců, kteří zaplní volná místa na pracovním trhu. Dalším problémem, kterému se ANO 2011 věnuje, je ilegální migrace a zločinecké struktury na ni napojené. Navrhuje se účinnější ochrana vnějších hranic EU, tvrdší zásahy proti organizovanému zločinu zprostředkovávajícímu nelegální přechody hranic a vyšší míru potírání zaměstnávání nelegálních přistěhovalců ze zemí třetího světa v kontextu členských zemí EU. Posledním bodem je zajištění dobrého fungování společného evropského azylového systému a zajištění stejných standardů napříč EU.¹³² Strana zdůrazňuje také

¹²⁸ ODS. *Volební program ODS* [online]. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.ods.cz/volby2013/volebni-program/vnitri-bezpecnost>

¹²⁹ „A myslím, že každý, kdo přijde do České republiky s cílem žít a pracovat podle platných zákonů, je vítán. Ale každý, kdo se dopustí jakéhokoli přečinu proti zákonům, musí počítat s tím, že je-li na návštěvě, bude muset z té návštěvy odejít“ [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/czech/lupact/213.shtml>

¹³⁰ KOUDELKA, Josef. *Imigrace a politické strany v České republice (2010-2013)* [online]. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.globalpolitics.cz/clanky/imigrace-a-politicke-strany-v-ceske-republice-2010-2013>

¹³¹ ANO. *Program do Eurovoleb* [online]. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.anobudeli.cz/cs/onas/program-do-eurovoleb/>

¹³² Tamtéž

skutečnost, že Česká republika není osamoceným ostrovem, ale plnohodnotným členem EU a NATO a že hrozbám, které ohrožují českou společnost, je potřeba čelit společně v rámci těchto struktur.¹³³

8.4 Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM)

Programové prohlášení KSČM se o migraci nezmiňuje. Jsou zmíněny spíše obecné principy (nevměšování se do vnitřních záležitostí suverénních zemí, potírání terorismu, fašismu, rasismu, diskriminace a nesnášenlivosti).

Podle Koudelky jsou zmínky o imigrantech sporadické, a pokud se objevují, tak v kontextu jejich právní ochrany. Členové strany se však tu a tam k otázce migrace vyjádří. V těchto výrocích jsou zmiňována potencionální rizika a je v nich voláno po regulaci přistěhovalců. Jako příklad uvádím výroky paní Marie Rusové¹³⁴ a Miloslava Ransdorfa¹³⁵, které jsou uvedeny v textu pana Koudelky.

8.5 TOP 09

Ve volebním programu TOP 09 není, stejně jako u KSČM, zmiňováno téma migrace. Koudelka uvádí, že v programu pro volby do pražského zastupitelstva se TOP 09 vyjadřuje pozitivně vůči cizincům, jejich integraci schvaluje a uvažuje o navázání vztahů s předními představiteli významných menšin.¹³⁶

¹³³ ANO. *Resortní program* [online]. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.anobudelizip.cz/cs/onas/program/volby-2013/resortni-program/>

¹³⁴ „Vzhledem k tomu, že již několik let je v ČR na trhu práce nedostatek volných pracovních míst a vysoká nezaměstnanost, je zpřísnění podmínek pro zaměstnávání cizinců ze zemí mimo EU logické. MPSV může formou vydávání nových pracovních povolení regulovat počet cizinců ucházejících se o zaměstnání u nás a může také zpřísnit i podmínky cizincům, kteří již potřebné povolení získali dříve.“ (KSČM 2013). [cit. 2014-04-18]. Převzato z: www.globalpolitics.cz/clanky/imigrace-a-politicke-strany-v-ceske-republice-2010-2013

¹³⁵ „Dnes je to konkurence levných průmyslových výrobků, zítra to bude konkurence levných služeb kvalifikovaných pracovních sil (např. zpracování hromadných dat v rozvojových státech pro firmy z vyspělých průmyslových států) a pozítří to budou imigranti (nevyjímaje vysokoškolsky vzdělané). Přistěhovalci budou ochotni pracovat za nižší mzdy. To vše bude silně stlačovat mzdovou úroveň a promění vysokou nezaměstnanost (přes dočasně blouznění Vladimíra Špidly, který ale v premiérském úřadu dramaticky své pozice otočil a poté byl v postu evropského komisaře pro sociální oblast velkým zklamáním) v trvalý jev: pokud ovšem nebude radikálně přehodnoceno pojetí práce a zaměstnanosti.“ (Ransdorf 2010: 86). [cit. 2014-04-18]. Převzato z: www.globalpolitics.cz/clanky/imigrace-a-politicke-strany-v-ceske-republice-2010-2013

¹³⁶ „Národnosti menšiny a cizince žijící v Praze respektujeme jako obyvatele hlavního města. Chceme vytvořit dobré podmínky integrace všem, kteří respektují zákony a kulturní hodnoty naší společnosti. Navážeme korektní vztahy s představiteli významných menšin, abychom mohli pracovat společně na jejich plnohodnotné integraci. Propagaci úspěšných imigrantů v Praze chceme ukázat jejich přínos naší společnosti a tím přispět k potlačování xenofobních a rasistických nálad.“ (Vrátíme Praze její důstojnost 2010). [cit. 2014-04-18]. Převzato z: www.globalpolitics.cz/clanky/imigrace-a-politicke-strany-v-ceske-republice-2010-2013

8.6 Hnutí úsvit přímé demokracie

Z programového prohlášení tohoto hnutí vyplývá, že nepodporuje přílišnou imigraci a je pro přísnou imigrační politiku České republiky, z důvodu obavy před příchodem nepřizpůsobivých a náboženských radikálů. Požaduje mimo jiné silný český stát.¹³⁷

8.7 Dělnická strana sociální spravedlnosti (DSSS)

Tato strana se asi nejvýrazněji vymezuje proti příchodu přistěhovalců a požaduje přísnou imigrační politiku. Xenofobní rétoriku najdeme i v jejím programu, v němž je udána jako podmínka pro udělení politického azylu nebo povolení k pobytu mimo jiné „*Záruka plné asimilace do většinové společnosti, předpoklad že se přizpůsobí národním tradicím a zvykům občanů ČR a že splňuje morální a odborné kvality.*“¹³⁸

8.8 Česká pirátská strana (Piráti)

Piráti odmítají jakoukoliv formu rasismu a snaží se lokalizovat a následně řešit příčiny, které k rasistickým náladám vedou. V případě migrace se Piráti zasazují o práva pracujících migrantů, jejich vzdělání a ochranu před sítěmi organizovaného zločinu. V tomto rámci prosazují rovný přístup k veřejným službám a dalším.¹³⁹ Místo konceptualizace přístupu k imigrační politice se Česká pirátská strana zabývá spíše konkrétními případy a jejich řešením v souhře s ostatními (nevládními) organizacemi, než obecnými stanovami. Toto dokládá například odmítnutí nového cizineckého zákoníku.¹⁴⁰

¹³⁷ Hnutí Úsvit. *Program hnutí* [online]. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.hnutiusvit.cz/program-hnuti>

¹³⁸ Dělnická Strana Sociální Spravedlnosti. *Program DSSS 2011* [online]. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz/program-dsss-2011>

¹³⁹ Pirátská strana. *Rovnoprávnost* [online]. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.pirati.cz/program/rovnopravnost>

¹⁴⁰ Pirátská strana. *Piráti proti novému Cizineckému zákonu* [online]. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: http://www.pirati.cz/stanoviska/pirati_proti_novemu_cizineckemu_zakonu

9. Ohrožení vnitřní bezpečnosti České republiky spojené se syrskou imigrací

Jak jsem předeslal v úvodu o této části práce, snažím se v ní specifikovat vnitřní bezpečnostní hrozby pro ČR, které by mohly být spojeny se syrskými imigranty. Dalším objektem zájmu bude téma bezpečnosti a jeho vymezení v rámci obecného diskurzu.

Syrská komunita v ČR je neveliká a má odlišnou strukturu od komunit žijících v západní Evropě. Počet Syřanů, kteří žijí na území České Republiky se v posledních letech stále zvyšuje. V roce 2007 u nás pobývalo na 423 osob, v roce 2013 pak již okolo 825 osob.¹⁴¹

Struktura komunity syrských imigrantů je specifická i v tom, že je v ní silné zastoupení lidí, kteří se narodili v Sýrii, ale v Česku žijí už delší dobu. Vystudovali zde vysokou školu, mají za partnera často Čecha / Češku, mají dobrou znalost českého jazyka a jsou zde zaměstnaní či podnikají. Celkově berou Českou republiku za svůj druhý domov, takže se dá říci, že jsou úspěšně integrovaní a charakter jejich migrace můžeme označit za trvalý, protože jejich návrat zpět do Sýrie je nepravděpodobný. Tato skupina přicházela do Československa v období do roku 1989, kdy obě země měly mezi sebou velmi dobré a dlouhodobé vztahy.¹⁴²

Druhá skupina přišla až po sametové revoluci. Charakter migrace by se dal označit za cyklický (uvažovali o možném návratu), ale s vypuknutím konfliktu v Sýrii v roce 2011 se této naděje postupně vzdali a spíše se soustředí na to, aby se v ČR mohli usadit natrvalo. Někteří lidé, kteří přišli v pozdějších migracích, mohou znamenat určité ohrožení pro Českou republiku. Kvůli neznalosti jazyka mohou trpět sociálním vyloučením, absence dobrého vzdělání jim neumožňuje zastávat dobře placené zaměstnání a celkově motivy jejich příchodu jsou širší než u výše zmíněné první vlny.¹⁴³

¹⁴¹ Graf č. 2 v Příloze

¹⁴² Balík, 2001: 55

¹⁴³ Topinka, 2006 : 51-62

Dalším specifikem syrské migrace v současné době je probíhající občanská válka, která donutila opustit své domovy miliony lidí všech náboženských a etnických skupin. Tyto masy lidí mohou teoreticky poskytovat krytí různým extremistům a zločincům, kterým se podařil útěk z věznic a je tak potřeba ověřovat jejich identitu, což může být docela problematické.

Pro svoji práci jsem takto identifikoval čtyři aspekty syrské imigrace, které mohou být ohrožující pro českou společnost. Ty budu v dalších podkapitolách analyzovat. Jsou to:

- 1. Ohrožení české společenské stability (nárůst xenofobie, rasismu) a její kulturní identity.**
- 2. Nebezpečí přílišného zatížení sociálního zabezpečení v České republice.**
- 3. Kriminalita.**
- 4. Terorismus.**

Nutné však bude nejdříve si přiblížit téma bezpečnosti. Ta je velmi často spojována s rolí státu ve společnosti a stát jako garant bezpečnosti se stává hlavním aktérem a určovatelem směru a formy, kterou uplatňuje k zajištění své bezpečnosti vůči okolním vlivům (tzv. bezpečnost vnější) a také v rámci vnitřního chodu státu (tzv. bezpečnost vnitřní).^{144 145}

Počátky tohoto sociálně vědního oboru můžeme sledovat do období po první světové válce. V průběhu a po druhé světové válce se tento obor stal důležitým, kvůli bipolární konfrontaci mezi USA a SSSR. Hlavním zájmem v té době tak byly hlavně vojenské a politické hrozby a také bezpečnost státu. S příchodem 70. let byly k výzkumu připojeny také ekonomické aspekty. V 90. letech se přišla radikální proměna mezinárodního prostředí a s ní spojená změna vzorců přátelských / nepřátelských vztahů. Diskuze se také často vedla na zcela nová témata, třeba o

¹⁴⁴ Waisová, 2005: 142-145

¹⁴⁵ Ministerstvo vnitra definuje bezpečnost jako „*Stav, kdy je systém schopen odolávat známým a předvídatelným vnějším a vnitřním hrozbám, které mohou negativně působit proti jednotlivým prvkům případně celému systému.*“ (pozn. zkráceno autorem). [online]. [cit. 2014-04-12]. Převzato z <http://www.mvcr.cz/clanek/pojmy-bezpecnost.aspx>

konceptu bezpečnosti, o zdrojích ohrožení nevojenské povahy, o aktérech a hodnotách, které vlastně mají být chráněny.¹⁴⁶

Rozdílné názory na podstatu a zajištění bezpečnosti měly za příčinu formování řady rozdílných pojetí a konceptů. *„Rozlišujeme proto mezinárodní bezpečnost, globální bezpečnost, regionální bezpečnost, národní bezpečnost a lidskou bezpečnost. Tyto koncepty se pak v různých částech překrývají, splývají nebo si dokonce i odporují.“*¹⁴⁷

Výraz „bezpečnost“ pochází z latinského slova „*securitas*“ - označení stavu nedostatku péče a zájmu.

Stručný oxfordský slovník definuje bezpečnost jako:

1. *Situace, kdy je aktér chráněn nebo kdy aktér není vystaven nebezpečí.*
2. *Stav bez nejistoty.*
3. *Pocit jistoty. Stav bez nenaplněných potřeb, strachu a obav.“*¹⁴⁸

V rámci oboru byly vypracovány různé koncepty¹⁴⁹ bezpečnosti. Podle Waisové, můžeme rozlišit přístupy na „*realistický, liberální, sociálně-konstruktivistický a kritický. Důležité při vytváření těchto konceptů jsou také historické a sociální podmínky ale také i stav vědy a společnosti.“*^{150 151}

V polovině 90. let napsal David Baldwin svůj článek „Koncept bezpečnosti“, která poskytuje teoretický rámec pro klasifikaci a konceptualizaci bezpečnosti.¹⁵² Podle Baldwinu ji můžeme vymežit na základě tří specifických otázek: Čí bezpečnost, bezpečnost jakých hodnot a bezpečnost před čím?

¹⁴⁶ Waisová, 2005: 5

¹⁴⁷ Waisová, 2005: 5-6

¹⁴⁸ Tamtéž

¹⁴⁹ *„Koncept je obecná představa či myšlenka, které přisuzujeme konkrétní význam, který se však může postupně měnit. Koncept nám pomáhá vysvětlovat, klasifikovat, třídít a pořádat myšlenky. Koncepty jsou často užívány v rámci teorií i diskurzů. Např. svoboda, spravedlnost, bezpečnost či udržitelný rozvoj.“* Waisová 2005:6

¹⁵⁰ Jak říká Guzzini, *„Obsah myšlenky můžeme správně pochopit jen v kontextu akademické debaty a historických podmínek.“* (Waisová, 2005: 9)

¹⁵¹ Waisová, 2005: 9

¹⁵² Waisová, 2005: 13-15

V první otázce „Čí bezpečnost?“ se Baldwin ptá po referenčních objektech bezpečnosti. Těmito objekty mohou být nejrůznější činitelé. Jedinec, národ, kmen, lidstvo, stát, region, mezinárodní systém atd.

Druhá klíčová otázka je „Bezpečnost jakých hodnot?“ Mezi jednotlivci, státy a různými sociálními skupinami najdeme velmi rozdílné chápání hodnot. Baldwin uvádí jako příklady těchto hodnot blahobyt, fyzickou existenci, zdravé životní prostředí.

Třetí otázkou zůstává „Bezpečnost před čím?“ a hledá tak zdroje hrozeb. Kodaňská škola rozpracovala tuto Baldwinovu otázku a roztřídila zdroje hrozeb do pěti sektorů. Politického, vojenského, ekonomického, enviromentálního a sociálně-kulturního (v této práci se tedy soustředím na hrozby ze sektoru sociálně-kulturního).¹⁵³

¹⁵³ Tamtéž

9.1 Ohrožení české společenské stability (nárůst xenofobie, rasismu) a její kulturní identity.

V Česku se nejčastěji setkáváme s tzv. „kulturním rasismem“, který poukazuje na údajně hluboce zakořeněné kulturní odlišnosti jednotlivých etnik a přitom dochází i ke generalizaci těchto kulturních odlišností s konkrétními negativními jevy najednou spojovanými s celou komunitou (muslimové jsou fundamentalisté a teroristé, Romové kradou apod.).¹⁵⁴ Tyto generalizace se pak promítají, i pomocí médií, do celkového povědomí společnosti o dané komunitě, i když jedinec třeba nemá žádnou osobní zkušenost s příslušníkem konkrétní komunity.

Nárůst xenofobních projevů ve společnosti může být způsoben vysokou kriminalitou imigrantů, nezvládnutou integrací a nekontrolovanou mírou migrace na území určitého státu, která způsobí sociální problémy, vyloučení imigrantů ze společnosti a následně vytváření ghett. Část většinové společnosti se pak kvůli problémům s imigranty radikalizuje a na vzestupu jsou extremistické politické strany.¹⁵⁵

Jak jsem uvedl výše, tak syrská komunita žijící v České republice je poměrně malá (viz. graf č. 2) a velká část jejích příslušníků zde pobývá již dlouhou dobu. Tito lidé sem přicházeli za dob socialismu a studovali na českých vysokých školách, z toho důvodu mají dobré znalosti českého jazyka, dobré zaměstnání a většinou zde i založili rodinu a našli si českého partnera. V 90. letech k nám začali přicházet Syřané bez vazeb na českou kulturu (nestudovali zde, neumějí jazyk, neznají české zvyky), ale takových není dost, aby dokázali reprezentovat celou komunitu.

Z těchto důvodů, které jsem popsal, se syrská menšina nestala terčem jakýchkoliv útoků a s většinovou, českou společností vychází vcelku zadobře a známky xenofobie vůči ní nejsou patrné.

¹⁵⁴ Charvát, 2007: 59-60

¹⁵⁵ Scheinost 2009: 12

Z pohledu ohrožení kulturní identity je syrská menšina nevýznamná, a pokud se jí někdo zabývá v tomto smyslu, tak jde především o výše zmíněný „kulturní rasismus“, kdy je celá komunita spojována s islámem.

Při bližším zkoumání jsou v českém veřejném prostředí k zaznamenání různé občanské aktivity namířené proti islámu a muslimům, tyto proti-islámské jevy jsou však velmi omezené a větší podporu veřejnosti si zatím nezískaly. Za zmínku pak stojí především facebooková skupina „Islám v České republice nechceme“.¹⁵⁶

Politicky pak proti islámu vystupují převážně radikální nacionalistické strany jako je třeba DSSS, která se však zaměřuje především na mnohem větší, romskou menšinu a muslimská otázka je tak trochu mimo dění. Nejvýznamnějším vyjádřením ze strany DSSS na toto téma, bylo prohlášení jejího předsedy Tomáše Vandase z 13.3.2014, v němž kritizoval požadavek Ústředí muslimských obcí na zapsání islámu jako registrovaného náboženství.¹⁵⁷

9.2 Nebezpečí přílišného zatížení sociálního systému České republiky

Problémem v rámci sociálního zabezpečení se v případě imigrantů stává (oprávněný) pocit nespravedlnosti pro legální pracovníky, kteří mají značnou nevýhodu oproti pracovníkům ilegálním. Také podnikatelské subjekty, které zaměstnávají tuto nelegální přistěhovaleckou pracovní sílu, mají konkurenční výhodu oproti firmám, jež služeb těchto zaměstnanců nevyužívají. Souvisejícím problémem je i tzv. cenový dumping, při němž klesá mzda pro legální pracovníky v důsledku zaměstnávání nelegální a tím pádem i mnohem levnější pracovní síly s tím jsou i spojené ztráty z daní, které nejsou v případě ilegálních zaměstnanců placeny, a tím vzniká destabilizace celého sociálního systému.¹⁵⁸

Společnost v ČR je na otázku rovnosti poměrně citlivá a tak se tento problém setkává i s politickou odezvou. Nejvýraznější menšinou, která má zneužívat sociálního systému ČR, se v českém mediálním prostoru stala romská menšina, proti

¹⁵⁶ 63 532 členů Facebook, *Islám v České republice nechceme*. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/ivcrn?fref=ts>

¹⁵⁷ http://www.dsss.cz/vandas_-nehceme-koran-na-zakladnich-skolach [cit. 2014-04-20]

¹⁵⁸ Drbohlav, 2010: 110-117

níž se konají i různá shromáždění příznivců krajní pravice. Dokonce i někteří mainstreamoví politici reagují na tuto zvýšenou politickou poptávku a formulují svá vyjádření s ohledem na tuto skutečnost, která by jim v budoucích volbách mohla přinést potřebné hlasy. Romové však nejsou výrazným etnikem a sociální systém nevyužívají o nic více než-li Češi a jiné národnosti. „*To není o tom jakou má kdo barvu. Kdo má nárok, může si zažádat o pomoc od státu*“ uzavírá Mgr. Eva Beštová, vedoucí odboru sociálního zabezpečení v Rakovníku.

O zneužívání sociálního zabezpečení ze strany syrských přistěhovalců nemůže být řeč. Důkazem, pro toto tvrzení, může být i to, že se pracovnice odboru sociálního zabezpečení dosud neseťkaly s žádostí podanou cizincem ze Sýrie. „*Z mimoevropských zemí tu máme lidi z Bulharska, Tuniska, ale žádnou Sýrii.*“¹⁵⁹

Důvody jsou, jak jsem uvedl výše, především ve velikosti syrské menšiny pobývajících na území ČR (přes 800 osob) a také v tom, že významná část syrské menšiny je vzdělaná, má dobré zaměstnání a byla již asimilována do české společnosti. V případě podnikajících Syřanů, můžeme hovořit i o přínosu pro sociální stabilitu státu, protože tito podnikatelé nová místa dokonce vytvářejí a dávají práci Čechům či jiným cizincům.

9.3 Kriminalita

Výrazným a charakteristickým rysem moderní kriminality je její internacionalizace, ta se projevuje také na úrovni pachatelů, kde je již obvyklým jevem, že na trestné činnosti zjišťované na úrovni státu mají větší či menší podíl pachatelé pocházející a přicházející ze států jiných. K internacionalizaci kriminality přispívají hlavně současné globalizační procesy jako je „globalizace světové ekonomiky, obchodních styků a finančních sítí, nárůst objemu ekonomických transakcí, technologický rozvoj, rychlost, dostupnost a hustota komunikace včetně rozvoje informačních technologií a v neposlední řadě také snadnost přesunu a „praní“ peněz pocházející z kriminálních aktivit.“ Tyto faktory, pak usnadňují pachatelům vyhybat se stíhání a snižovat rizika postihu.¹⁶⁰

¹⁵⁹ Konzultace s vedoucí odboru sociálního zabezpečení v Rakovníku Mgr. Evou Beštovou a Ivou Kasanovou. 22.4.2014

¹⁶⁰ Scheinost 2009: 10

Dle informací z Českého statistického úřadu bylo v českých věznicích v roce 2012 celkem 4913 odsouzených cizinců. Největší podíl zastupovali občané ze Slovenské republiky (1966), Ukrajiny (779) a Vietnamu (506).¹⁶¹

Státní příslušníci Syrské arabské republiky nejsou častými pachateli trestných činů, což dokládá i graf č. 4 v příloze, ze kterého vyčteme, že nejvíce odsouzených Syřanů bylo v českých věznicích v roce 2011 (8), nejméně pak v roce 2010 (1). S odkazem na zmíněnou statistiku vyplývá, že počet Syřanů odsouzených za trestné činy je velmi malý a v poměru k velikosti komunity žijící zde, skoro zanedbatelný. Možnou příčinou může být obecně nízká míra obsazenosti (5 %) českých věznic občany pocházejícími z islámských států.¹⁶²

Z konzultací s doktorem Ramadanem usuzuji, že převážnou část takto odsouzených tvoří imigranti, kteří přišli do České republiky po roce 1989. Tito „nově příchozí“ či jak je nazvat, často neznají jazyk, nemají vysokoškolské vzdělání, rodinu atd.

Nejčastějšími přečiny těchto „nově příchozích“ proti zákonům České republiky jsou především hospodářské delikty jako například daňové úniky a podvody.¹⁶³

Poslední problematickou oblastí, ve které jsou Syřané nejvíce zmiňováni, je nelegální pobyt a nelegální přechod Schengenské hranice ČR, jinými slovy „ilegální migrace“. Z kriminalistických statistik vyplývá, že od roku 2005 se počet Syřanů, kteří byly přistiženi při nelegálním přechodu hranic Schengenského prostoru, zvyšuje. Nejvýznamnějšími v tomto ohledu jsou pak roky 2008 a 2009, v nichž se občané Sýrie umístili na předních příčkách nejčtetnějších národností, jež se pokusily nedovoleně přejít hranice. V roce 2008 bylo ze 168, takto přistižených cizinců, celých 16,7 % Syřanů (28 osob). V roce 2009 tato nelegální činnost kulminovala a bylo zadrženo 33 osob (17,4 %) z celkového počtu 190 zjištěných osob. V následujících letech však tento trend pravděpodobně ochabl a v policejních statistikách již není této státní příslušnosti věnována pozornost. Další zmínku, tak najdeme až v roce 2012,

¹⁶¹ http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/datove_udaje/ciz_kriminalita#rok [cit. 2014-04-20]

¹⁶² <http://www.ok.cz/iksp/docs/299.pdf> str. 51

¹⁶³ <http://www.ok.cz/iksp/docs/299.pdf> str.44

v níž se hovoří o 11 Syřanech (ze 131 zjištěných osob), kteří se při nelegálním pobytu (ve stanovené lhůtě neopustili území ČR) legitimovali neplatným cestovním dokladem.¹⁶⁴

9.4 Terorismus

Terorismus představuje v soudobém světě jednu z nejzávažnějších bezpečnostních hrozeb, a proto budu toto téma zkoumat podrobněji. Terorismus se stal velmi účinným „strašákem“ ale také i „sluhou“ pro mnoho zemí. V prvním případě je jím ohrožení obyvatelstva a jeho zastrasování (nejznámější jsou asi útoky na WTC z 11. září 2001).

V druhém případě mluvím hlavně o zákonech, které vznikly k potlačení práv a svobod jedince ve prospěch bezpečnosti státu. Jako příklad uvádím americký Patriot Act což je *„Protiteroristická legislativa, která umožňuje činit různá nadstandardní opatření, aby bylo možné pružně reagovat na teroristické hrozby. Kritici vytýkají potlačování standardních demokratických procedur a principů a také riziko zneužití k jiným účelům“*.¹⁶⁵

V současné době se různí odborníci a instituce přou jak vlastně definovat terorismus. Pojem terorismus je totiž dostatečně vágní a ohebný, že se dá napasovat v podstatě na každého, pouze závisí na úhlu pohledu. Zjednodušeně řečeno *„Pro jednoho terorista, pro druhého bojovník za svobodu.“*¹⁶⁶ Tato problematika proto byla řešena v nejvyšších politických patrech a tak došlo v roce 2004 na summitu Rady bezpečnosti OSN k vydání rezoluce č. 1566/2004, která se snaží definovat terorismus jako: *„Kriminální činy, které jsou zaměřeny proti civilistům, jsou spáchány s úmyslem zapříčinit smrt nebo vážné tělesné poškození či zmocnění se rukojmích s úmyslem navodit stav zastrasení mezi širokou veřejností nebo ve skupině lidí nebo mezi specifickými osobami, zastrasit populaci nebo donutit vládu či mezinárodní organizaci, aby něco učinila nebo aby se zdržela určitého jednání, a všechny jiné činy, které vytvářejí porušení zákona v rozsahu a v rámci definic*

¹⁶⁴ Ministerstvo vnitra České republiky. *Statistiky kriminality- dokumenty* [online]. zpráva 2012, str. 47; zpráva z 2009 str. 104 ; zpráva z 2008 str. 109. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-kriminality-dokumenty.aspx>

¹⁶⁵ Čejka, 2007: 157

¹⁶⁶ Mareš, 2010: 115

*mezinárodních úmluv a protokolů se vztahem k terorismu, a za žádných okolností ospravedlnitelných na základě úvah politických, filosofických, ideologických, rasových, etnických, náboženských ani jiných podobných.*¹⁶⁷

Podle experta na terorismus Alexe P. Schmida je terorismus také politickou aktivitou. Vytvořil koncept spektra politických akcí, který toto názorně dokládá.¹⁶⁸ Z uvedeného schématu vyplývá také to, že terorismus je odlišný od guerillové války (partyzánské války) v tom, že guerillová válka je cílena na vojenské objekty nepřítele a snaží se přímo oslabovat vojenské síly protivníka. U terorismus o tomto nemůžeme hovořit, protože se váže k zastrašování, ohrožování či jinému nebezpečí pro populaci a držitele moci. Prostřednictvím takovýchto útoků na nezúčastněné osoby rozdmýchává strach mezi širší veřejností.¹⁶⁹

Dále můžeme rozčlenit terorismus podle řady různých kritérií. Například podle ideové orientace („*terorismus ultralevicový, ultrapravicový, náboženský atd.*“).¹⁷⁰

V této práci s ohledem na její oblast zájmu se budu zabývat terorismem náboženským. Ten je často médií i odborníky spojován s radikálními politickými aktivitami, které vychází především z ideového zázemí sunnitského militantního hnutí v Egyptě, jehož hlavním reprezentantem bylo označeno Muslimské bratrstvo a jeho ideolog Sajíd Qutb.¹⁷¹

Ten je jedním z duchovních otců soudového radikálního islamismu. Narodil se v Egyptě v roce 1906, v mládí byl sekulárně vychováván a získal západní vzdělání na univerzitě v Káhiře a USA. Na základě svých zkušeností z USA se stal velkým kritikem západního způsobu života a materialismu. V 50. letech se připojil k Muslimskému bratrstvu a stal se jeho významným aktivistou. Byl také opakovaně vězněn za vlády Gamala Abdela Násira. Ve vězení psal politicko-náboženské texty, z nichž nejvýznamnější jsou „Milníky“ (1964), které se staly základem myšlenkového směru kutbismu. V roce 1966 byl popraven.¹⁷²

¹⁶⁷ Security Council Resolution. *Rezoluce č. 1566/2004* [online]. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/542/82/PDF/N0454282.pdf?OpenElement>

¹⁶⁸ Viz. tabulka č.3 v Příloze

¹⁶⁹ Mareš, 2010: 116

¹⁷⁰ Mareš, 2010: 117-118

¹⁷¹ Mareš, 2010: 124

¹⁷² Čejka, 2007: 110

Hübsch se ve své knize zmiňuje také o sebevražedných atentátech (častý prostředek islámských mudžáhidů) v kontextu Koránu. Zkoumá otázku představ, motivů a cílů takovýchto atentátníků a také k jakému obrazu Boha tíhnou. Jestli se jedná o „*Boha Muhammada, a nebo o jinou zcela scestnou, absurdní a nesmyslnou představu Boha islámu.*“¹⁷³ Kritizuje také mullu (náboženské hodnostáře) a vůdce, kteří „vyzývají k zabíjení“. Tito vůdcové se poté stávají vlastně duchovní podporou a ospravedlněním každého vykonaného teroristického útoku. Je používáno mnoho různých metod. Například tito mullové slibují teroristům, že po spáchání sebevraždy přijdou jako mučedníci do ráje. Přitom je sebevražda v Koránu zapovězena, což dokazuje tento verš: „*A nezabíjejte sebe samotné. Vizte, Alláh je k vám milosrdný!* (súra 4, verš 30)“¹⁷⁴

Struktura takového terorismu je tvořena propojenými sítěmi. Tyto sítě jsou pak rozděleny na globálně operující skupiny a regionálně operující skupiny. Mezi těmito strukturami se pohybují i tzv. „*doma vzniklí teroristé (homegrown terrorism), kteří vytvářejí teroristické buňky mezi přistěhovalci druhé a další generace v západních demokraciích a jsou připraveni k různým akcím, např. rekrutování do konfliktů v zámoří či atentátům na nepohodlné osoby.*“¹⁷⁵

9.4.1 Ohrožení České republiky terorismem

Zpráva BIS z roku 2012 konstatuje, že v porovnání se situací v ostatních evropských zemích je situace v České republice relativně bezpečná a podmínky zde nejsou vhodné pro vytváření a působení teroristických uskupení.¹⁷⁶ V ostatních evropských zemích je vhodným prostředím pro šíření radikálních islamistických myšlenek především tamější muslimská komunita. Avšak v případě České republiky je tuzemská muslimská komunita mírná a nenechává se zbytečně zatahovat do jakýchkoliv konfliktů. Dále nebyly zaznamenány projevy, že by se česká muslimská komunita výrazněji radikalizovala či jinak ohrožovala bezpečnost České republiky. Jediným projevem prosazování myšlenek islamismu v české muslimské komunitě může být označeno vytvoření facebookové diskuzní skupiny pod názvem

¹⁷³ Hübsch, 2002: 11-14

¹⁷⁴ Tamtéž

¹⁷⁵ Mareš, 2010: 125

¹⁷⁶ Bezpečnostní informační služba, *Výroční zpráva 2012* [online]. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: <http://www.bis.cz/n/2013-11-07-vyrocní-zprava-2012.html#3>

„Sharia4Czech“, avšak tento projev je spíše celosvětovým trendem, kdy se muslimské komunity snaží klást větší důraz na dodržování islámského práva šarí‘a. Konkrétně jde o úsilí zavádět prvky islámského práva paralelně s platným právním systémem většinové společnosti.¹⁷⁷

Posledním rizikem je riziko autoradikalizace jedinců pomocí džihádistické propagandy, která využívá k šíření převážně internet. Tento způsob nekritického přejímání myšlenek radikálního islámu je v současné Evropě na vzestupu a je bedlivě sledován bezpečnostními složkami, protože možnosti k zabránění útoku takového „osamělého vlka“ jsou pro bezpečnostní síly velmi omezené a jsou tedy odkázány na pochybení ze strany pachatele.¹⁷⁸

Dá se říci, že ani Syřané žijící delší dobu v České republice nemají zájem participovat či jakkoliv jinak být spojováni s terorismem. Tyto důvody jsou nasnadě. V České republice jsou povětšinou již usazeni a toto by jim mohlo zkomplikovat podnikání nebo situaci v zaměstnání.

¹⁷⁷ Tamtéž

¹⁷⁸ Tamtéž

10. Závěr

Sýrie je zemí, která v současnosti trpí silným vystěhovalectvím a je dokonce zemí s nejvyšším úbytkem obyvatelstva na světě. V důsledku bojů odchází z jejího území miliony obyvatel. Ačkoliv se někteří vrátí, tak další pravděpodobně zůstanou v nových destinacích a hrozí tzv. odliv mozků, v jehož důsledku se může Sýrie potýkat s nízkou kvalifikovaností a dalším zhoršením ekonomických podmínek. Toto předjímání je však víceméně předčasné, protože v současné době je jen málo pravděpodobné, že se syrský konflikt podaří brzy zažehnat a další směry vývoje je tak jen těžké předvídat.

Z pohledu zahraničního obchodu je však Sýrie dobrým potencionálním partnerem a bylo by vhodné podporovat rozvoj dalších bilaterálních dohod a obchodních vztahů mezi oběma zeměmi. Tyto dobré vzájemné vztahy by tak byly navázáním na éru blízkého přátelství z období 70. a 80. let. Současné diplomatické zastoupení České republiky v Sýrii vede PhDr. Eva Filipi. Svým postojem a solidaritou si zasloužila široké uznání.

Dále z analýzy konceptu bezpečnosti vyplývá, že migrace může představovat pro stát, který imigranty přijímá, vážnou hrozbu pro jeho vnitřní bezpečnost. Z historických důvodů je migrační situace v ČR v mnohém odlišná od zemí Západu. Po dlouhou dobu byla totiž imigraci uzavřená a ani dnes nepatří, i přes zvyšující se celkový počet cizinců, k atraktivním zemím pro přistěhovalce z blízkovýchodního regionu, spíše je jimi využívána jako země tranzitní.

Syrská menšina, respektive i muslimská komunita, která působí v České republice, je tak v mnohém unikátní. Obě tyto české komunity jsou totiž malé a nebudí ani zvláštní pozornost v české společnosti ani v médiích. Struktura komunity syrských imigrantů je potom specifická hlavně v tom, že je v ní silné zastoupení lidí, kteří se narodili v Sýrii, ale v Česku žijí už dlouhou dobu. Vystudovali zde vysokou školu, našli si za partnera často Čecha/Češku, umějí také dobře český jazyk a mají zde proto slušné zaměstnání či se věnují podnikání. Celkově berou Českou republiku za svůj druhý domov, takže se dá říci, že jsou úspěšně integrovaní a charakter jejich

migrace můžeme označit jako trvalý, protože jejich návrat zpět do Sýrie je nepravděpodobný. Tato skupina přicházela do Československa v období do roku 1989, kdy obě země měly mezi sebou velmi dobré a dlouhodobé vztahy.

Druhá skupina přišla až po sametové revoluci. Charakter migrace by se dal označit za cyklický (uvažovali o možném návratu), ale s propuknutím konfliktu v Sýrii se této naděje postupně vzdali a spíše se soustředí na to, aby se zde mohli natrvalo usadit. Lidé, kteří přišli s pozdějšími imigracemi, mohou znamenat určité riziko pro vnitřní bezpečnost ČR. Neznalost jazyka, sociální vyloučení, nejasná minulost, slabé vazby k České republice. To jsou důvody, proč tato skupina vykazuje vyšší míru kriminality (především v hospodářských oblastech: neplacení daní, podvod atd.). Všechny zločiny jsou pak dílem jednotlivců než nějakých skupin. Především za to může již zmiňovaná velikost komunity, fakt, že je ČR spíše tranzitní zemí a přísná imigrační politika ze strany úřadů.

Pokud shrneme vnitřní bezpečnostní rizika, která představuje syrská menšina žijící na našem území, dojdeme k závěru, že míra ohrožení ze strany této menšiny je zanedbatelná a ani mezi většinou společnosti se neobjevují nálady zaměřené proti Syřanům. To dokazuje i ignorace tohoto tématu tuzemskými politickými stranami a pouze sporadická vyjádření ve volebních programech ohledně otázky migrace.

Z analýzy vybraných hrozeb pro českou vnitřní bezpečnost vyplývá, že jediným relativně významným tématem v tomto ohledu je riziko spojené s kriminalitou Syřanů. Rozhodně však, nelze hovořit o problému závažném.

Riziko teroristických akcí, jež je často probíraným tématem ve vztahu k muslimským komunitám po celém světě, není v současnosti pro Českou republiku příliš aktuální. Ani výroční zprávy BIS nenaznačují, že by riziko teroristických útoků na Českou republiku bylo v tuto chvíli alarmující a doporučuje se pouze zvýšená pozornost institucím, které se zabývají problematikou imigrace a pomocí s integrací cizinců.

Po analýze bezpečnostních hrozeb, zkoumáním syrské menšiny v České republice a analýze volebních programů politických stran mohu konstatovat, že cíl

práce byl naplněn a že vědecká hypotéza, kterou jsem stanovil v úvodu práce, byla potvrzena.

Tedy, že syrští přistěhovalci nepředstavují významnou hrozbu pro vnitřní bezpečnost České republiky.

11. Přílohy

Tabulka č. 1

Registrovaná migrace přes hranice České republiky 1985-1993

Rok	1985- 1989 ¹⁷⁹	1990	1991	1992	1993
Přistěhovalí	852	2338	5762	7332	5624
Vystěhovalí	1838	4113	3896	468	192
Migrační obrat	2690	6451	9658	7800	5816
Migrační saldo	-986	-1775	1866	6864	5432

Zdroj: BURCIN Boris a kol. *Demografická situace České republiky: proměny a kontexty 1993-2008*. Praha: 2010.

Tabulka č. 2

Demografický vývoj Sýrie

	Sýrie	Damašek	Halab	Homs	Hamá	Ládhikíja
1960	4 555 267	529 963	425 029	322 795	193 257	139 572
1970	6 304 685	836 668				
1975	7 595 000	1 100 000	770 000			
1984	11 137 114					
1992	12 960 000	1 751 000	1 745 000	518 000	254 000	284 000
1995	14 186 074	1 800 000	1 590 000	644 000		
2000	16 305 659					

Zdroj: Gombár, 2001: 181 (Poznámka: Zkráceno oproti originálu)

¹⁷⁹ Průměrný roční počet

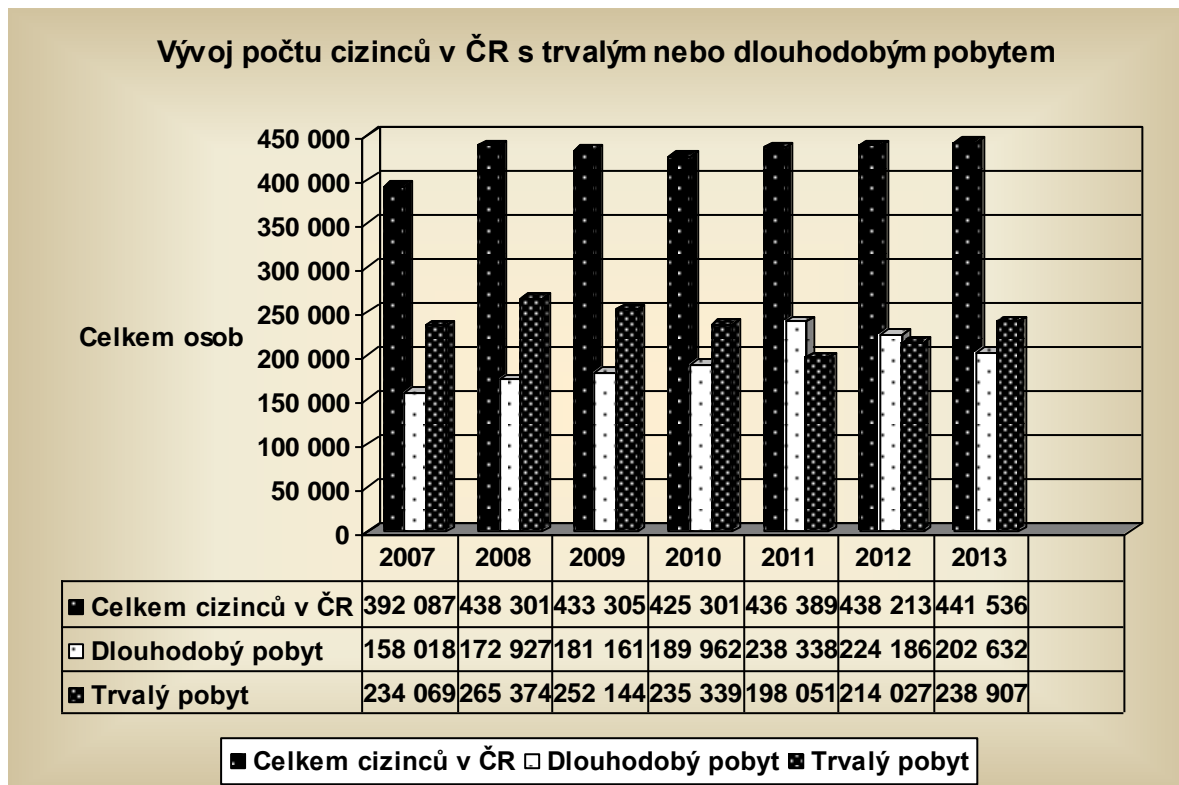
Tabulka č. 3

Alex P. Schmid, Koncepce spektra politických akcí

Státní aktéři	Nestátní aktéři
<p>I. Konvenční politika Vláda práva (rutinní vláda, legitimovaná tradicemi, zvyklostmi a ústavními procedurami)</p>	<p>I. Konvenční politika Opoziční politika (lobbování mezi držiteli moci, vytváření opozičních skupin, shromáždění, tisku, volební soutěž, vyvolávání právních sporů ((využívání soudů pro politický boj)</p>
<p>II. Nekonvenční politika Útlak (manipulace volebním soutěžním procesem, cenzura, sledování, obtěžování, diskriminace, infiltrace opozice, zneužití krizové legislativy).</p>	<p>II. Nekonvenční politika Nenasílné akce (sociální protesty pro politické přesvědčení vládnoucích a mas, demonstrace s cílem ukázat sílu veřejné podpory, nekooperace, občanská neposlušnost a jiné formy nenásilných akcí).</p>
<p>III. Násilná politika Násilná represe pro kontrolu státní moci:</p> <p>III. 1. Politická justice, politické uvěznění III. 2. Atentáty III. 3. Státní terorismus (mučení, eskadry smrti, mizení nepohodlných, koncentrační tábory) III. 4. Masakry III. 5. Vnitřní válka III. 6. Etnocida/ politicida/ genocida</p>	<p>III. Násilná politika Užití násilí pro protestní výzvu vůči státní moci</p> <p>III. 1. Materiální destrukce III. 2. Atentáty (individualizované politické vraždy) III. 3. Terorismus (de- individualizované politické vraždy) III. 4. Masakry III. 5. Guerillová válka III. 6. Povstání, revoluce (pokud je úspěšná), válečný stav</p>

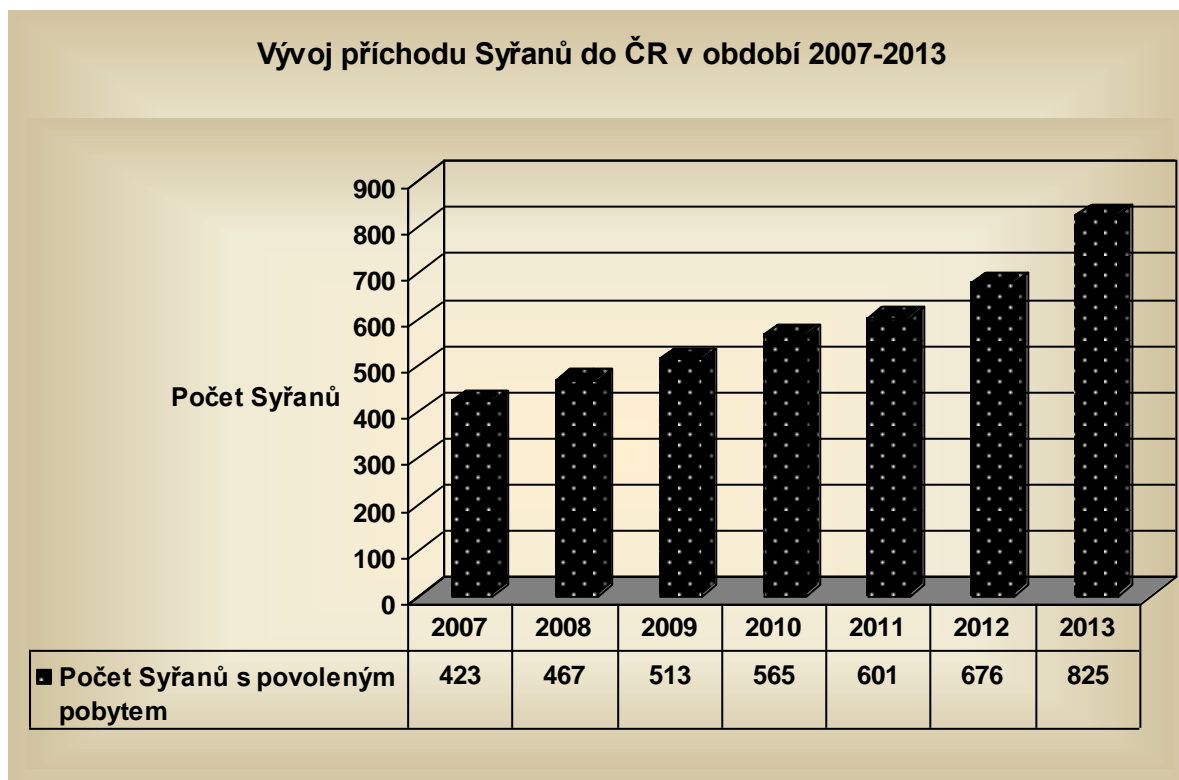
Dostupné z: <http://www.jamesforest.com/wp-content/uploads/2010/05/Schmid-frameworks-for-concept-terror.pdf> str. 201, [cit. 2014-04-02]

Graf č. 1

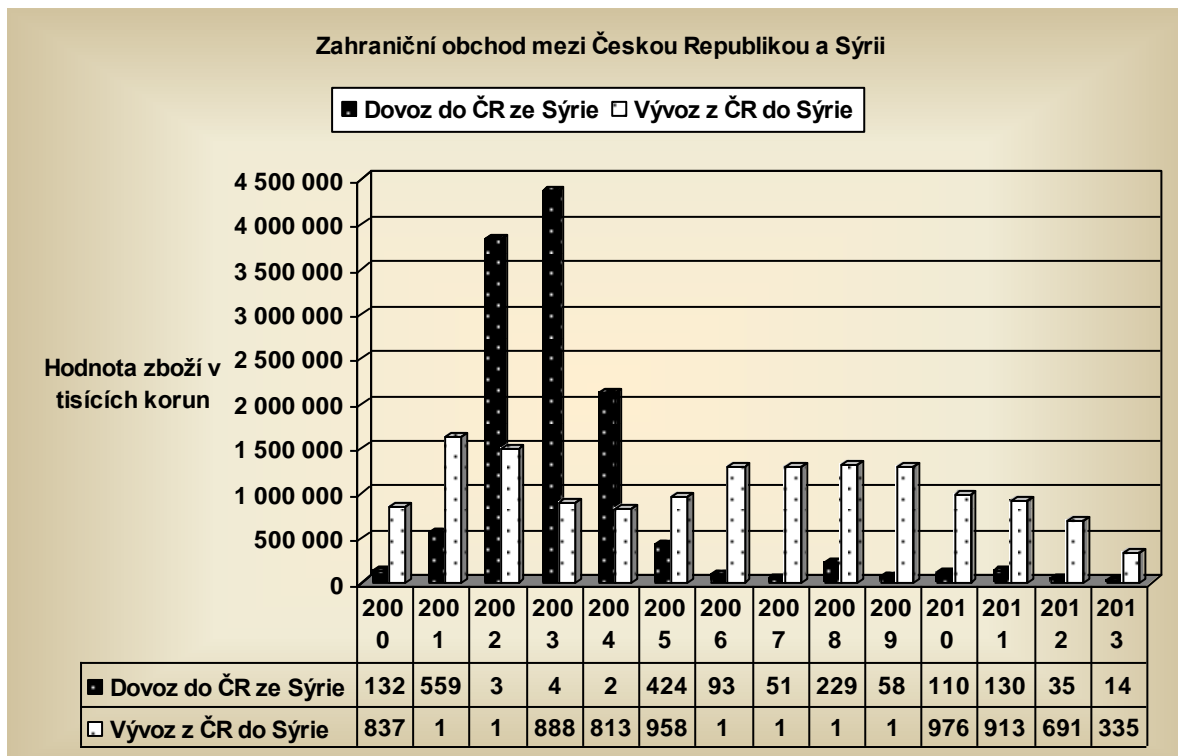
Zdroj: Autorova vlastní tvorba ze statistik Ministerstva Vnitřní a Cizinecké policie, dostupné z <http://www.mvcr.cz/clanek/cizinci-s-povolenym-pobytem.aspx> [cit. 2014-04-05]

Graf č. 2

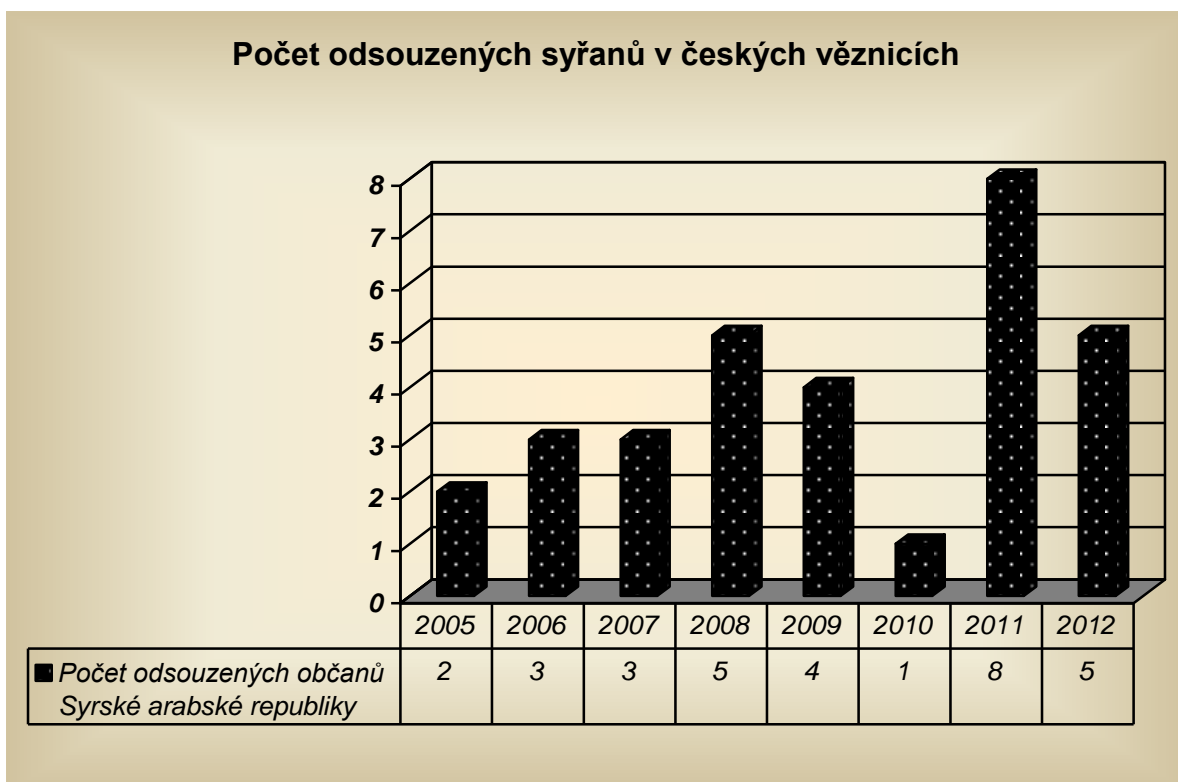
Zdroj: Autorova vlastní tvorba ze statistik Ministerstva Vnitřní, dostupné z <http://www.mvcr.cz/clanek/cizinci-s-povolenym-pobytem.aspx> [cit. 2014-04-05]

Graf č. 3

Zdroj: Autorova vlastní tvorba za pomoci databáze zahraničního obchodu Českého statistického úřadu, (pozn. Data sedí vždy od 1.1.,) [cit. 2014-04-05].
Dostupné z <http://apl.czso.cz/pll/stazo/STAZO.STAZO>

Graf č. 4

Zdroj: Autorova vlastní tvorba ze statistik Českého statistického úřadu, dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/datove_udaaje/ciz_kriminalita#rok [cit. 2014-04-20]

Obrázek č. 1

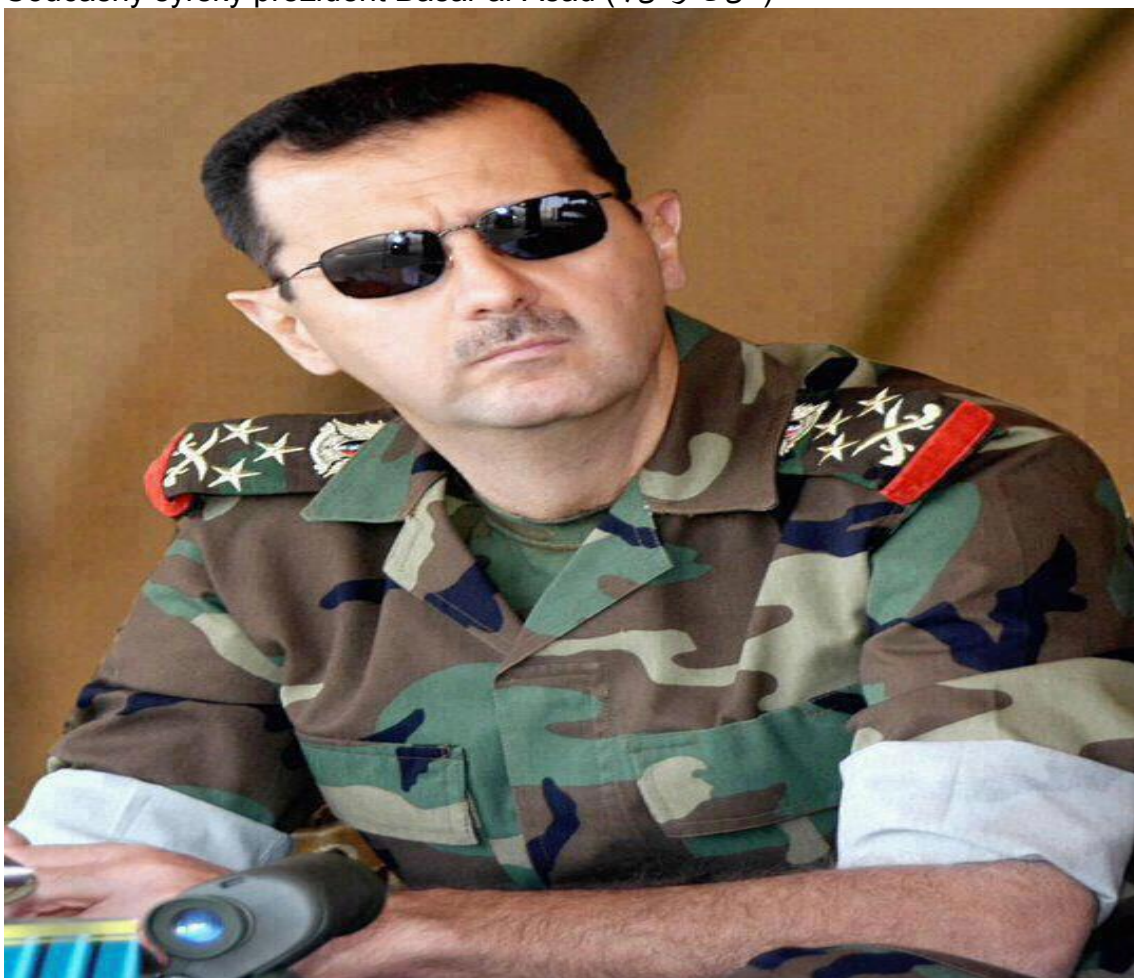
Lídr opozice Burhán Ghalíun (arabsky نوريالغ نهارب)

(Zdroj: <http://www.saqya.com/wp-content/uploads/2013/10/Burhan-Ghalioun.jpg>) [cit. 2014-04-05]

Obrázek č. 2

Současný syrský prezident Bašár al-Asad (دسالا راشب)

(Zdroj: http://www.girls-ly.com/vb/storeimg/img_girls-ly1364668641_783.jpg) [cit. 2014-04-05]

12. Seznam použité literatury a ostatních zdrojů

BALÍK, Stanislav, *Zahraniční politika České republiky k zemím perského zálivu*. In: *Zahraniční politika české republiky vůči zemím Blízkého východu, Zakavkazska a Střední Asie*. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2001, 110 s. Studie (Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav), sv. č. 23. ISBN 80-210-2740-1.

BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA. *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2005, 308 s. ISBN 80-210-3875-6.

BARTOŇOVÁ, Dagmar. *Demografická situace České republiky: proměny a kontexty 1993-2008*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010, 238 p. ISBN 80-741-9024-2.

BRŮHOVÁ, Stanislava a Jiří BRŮHA. *Šukran znamená děkuji*. Vyd. 1. České Budějovice: A U Design, 2000, 178 s. ISBN 80-902-7960-0.

BURCIN Boris a kol., *Demografická situace České republiky: proměny a kontexty 1993-2008*, Praha: 2010. ISBN 978-80-7419-024-7.

BUREŠ, Jaroslav. *Blízký východ, Středomoří a Afghanistan v české zahraniční politice*. In: *Česká zahraniční politika v roce 2008*, Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009, ISBN 978-80-86506-78-4.

BURGOVÁ, Helena a kol ed. *Současný Blízký východ: politický, ekonomický a společenský vývoj od druhé světové války do současnosti*. 1. vyd. Brno: Barrister, 2011, 232 s. ISBN 978-808-7474-457.

ČEJKA, Marek. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. Vyd. 1. Brno: Barrister, 2007, 223 s. ISBN 978-808-7029-190.

DRBOHLAV, Dušan. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010, 207 s. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 66. ISBN 978-807-4190-391.

DUFEK, Jaroslav a Bohumil MINAŘÍK. *Stárnutí obyvatel České republiky a vývoj zatížení produktivní populace*. 1. vyd. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2008, 80 s. ISBN 978-807-3752-538.

FILIP, Jiří a kol. *SAR (Sýrie): Syrská arabská republika*, Praha: Pressfoto, 1978, 207 s.

GOMBÁR, Eduard. *Dramatický půlměsíc: Sýrie, Libye a Írán v procesu transformace*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2001, 215 s. ISBN 80-246-0370-5.

GOMBÁR, Eduard. *Kmeny a klany v arabské politice*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2004, 273 s. ISBN 80-246-0895-2.

HANDL, Vladimír. *Zahraniční politika České republiky 1993-2004: úspěchy, problémy a perspektivy*. Editor Otto Pick. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2004, 268 s. ISBN 80-865-0639-8.

HÜBSCH, Hadayatullah. *Fanatičtí bojovníci ve jménu Alláha: kořeny islámského teroru*. České vyd. 1. Překlad Monika Macková. Praha: Naše vojsko, 2002, 123 s. ISBN 80-206-0609-2.

CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 183 s. ISBN 978-807-3670-986.

LEONTIEVA Y. *Imigranti v ČR-žádaní a nechtění. Současné migrační a integrační politiky v ČR*. In: *Institucionální podmínky sociální integrace v ČR I – integrační politika*, 2011, ISBN 978-80-87474-19-8.

MAREŠ, Miroslav. Terorismus. In: *Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2010, 276 s. Monografie (Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav), sv. č. 33. ISBN 978-802-1052-888.

MENDEL, Miloš, Bronislav OSTŘANSKÝ a Tomáš RATAJ. *Islám v srdci Evropy: vlivy islámské civilizace na dějiny a současnost českých zemí*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007, 499 p. ISBN 80-200-1554-X.

MERHEB, Nada ed. *The state of the world's refugees 2006: human displacement in the new millennium*. 1st pub. Oxford: Oxford University Press, 2006, xi, 237 s. ISBN 01-992-9095-4.

RADĚJ, Tomáš. Zahraniční politika České republiky k Turecku, Iráku a sousedům Izraele. In: *Zahraniční politika české republiky vůči zemím Blízkého východu, Zakavkazska a Střední Asie*. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2001, 110 s. Studie (Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav), sv. č. 23. ISBN 80-210-2740-1.

RYCHTAŘÍKOVÁ, Jana. Nová demografická situace v České republice od počátku devadesátých let, in Burcin B., *Demografická situace České republiky: proměny a kontexty*, Praha 2010, ISBN 978-80-7419-024-7.

SCHEU, Christian Harald ed. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011, 322 s. ISBN 978-808-7284-070.

WAISOVÁ, Šárka. *Bezpečnost: vývoj a proměny konceptu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 159 s. Politologické učebnice. ISBN 80-868-9821-0.

Diplomové práce

RAMADAN, Issam. *Sociálně třídní struktura soudobé syrské společnosti*. Praha, 1979. [cit. 2014-04-05]. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta filozofická. Vedoucí práce Jan Sedláček

Filmové odkazy

Notes from the Dark. Aleppo (dokumentární film). Directed by Michal Przedlacki, Wojciech Szumowski. Poland, 2014

AL- JAZEERA. *Bahrain: shouting in the dark*. Directed by May Ying Welsh. Bahrain, 2011.

Dostupné

z:

<http://www.aljazeera.com/programmes/2011/08/201184144547798162.html>

Konzultace

PhDr. Issam Ramadan, vedoucí bakalářské práce (16.4.2014)

Veřejná diskuze se Šimonem Pánkem, ředitelem humanitární organizace Člověk v tísni, v Plzni z 19.3.2014

Mgr. Eva Beštová, vedoucí Odboru sociálního zabezpečení v Rakovníku (22.4.2014)

Iva Kasanová, referentka Odboru sociálního zabezpečení v Rakovníku (22.4.2014)

Internetové odkazy a elektronické texty

BUREŠ, Jaroslav. Česká zahraniční politika vůči Středomoří a Blízkému východu. In: *Zahraniční politika České republiky 1993-2004: úspěchy, problémy a perspektivy*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2004. Dostupné z: https://www.mzv.cz/file/16430/Zahranicni_politika_CR_1993_2004.pdf

COLLELO, Thomas ed. *Syria: A Country Study* [online]. Washington: GPO for the Library of Congress, 1987. Dostupné z: <http://countrystudies.us/syria/>

LIBRARY OF CONGRESS. *Country Profile: Syria* [online]. 2005-04-15. Dostupné z: <http://memory.loc.gov/frd/cs/profiles/Syria.pdf>

KICINGER, Anna. *International migration as a non-traditional security threat and the EU responses to this phenomenon* [online]. Warsaw: Central European Forum for Migration Research, 2004. ISBN 83-920-3136-9.

Dostupné z: http://www.cefmr.pan.pl/docs/cefmr_wp_2004-02.pdf

LIBRARY OF CONGRESS. *Country Profile: Syria* [online]. 2005-04-15. Dostupné z: <http://memory.loc.gov/frd/cs/profiles/Syria.pdf>

RYBOVÁ, Kateřina. *Nedostatek vody ve východním Středomoří- důvod válek nebo podnět pro vzájemnou spolupráci* [online]. [cit. 2014-04-01]. Dostupné z:

<http://www.rozvojovka.cz/analyzy/136-nedostatek-vody-ve-vychodnim-stredomori-duvod-valek-nebo-podnet-pro-vzajemnou-spolupraci.htm>

SCHEINOST Miroslav, *Trestná činnost cizinců a možné vlivy migračních procesů na kriminalitu v ČR*. In: *Obrana proti ohrožení společnosti závažnými formami trestné činnosti* [online]. Praha: 2009, Dostupné z:

<http://ok.cz/iksp/docs/353.pdf>

SCHEINOST Miroslav, *Výzkum cizích státních příslušníků v českých věznicích* [online]. Praha, 2004 <http://www.ok.cz/iksp/docs/299.pdf>

SCHMID, Alex. *Frameworks for conceptualising Terrorism* [online]. Dostupné z:

<http://www.jamesforest.com/wp-content/uploads/2010/05/Schmid-frameworks-for-concept-terror.pdf>

TOPINKA, Daniel ed. *Integrační proces muslimů v České Republice – Pilotní Projekt* [online]. Ostrava: VeryVision s.r.o, 2006 Dostupné z:

http://eurabia.parlamentnilisty.cz/UserFiles/Document/integrace_muslimu.pdf

TOPINKA, Daniel ed. *Významy vzdělávání v procesu integrace muslimů v České republice* 2007 [online]. Dostupné z: http://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/vyznam_vzdelavani.pdf

Webové portály (Dostupnost odkazů zkontrolována ke dni: 28.4.2014)

AL-ARABIYA [online]. [cit. 2014-04-09]. Dostupné z: <http://english.alarabiya.net>

AL-JAZEERA [online]. [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com>

BBC [online]. [cit. 2014-04-16]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk>

BEZPEČNOSTNÍ INFORMAČNÍ SLUŽBA. *Výroční zpráva 2012* [online]. [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.bis.cz/n/2013-11-07-vyrocní-zprava-2012.html#3>

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY [online]. [cit. 2014-04-17]. Dostupné z: <https://www.cia.gov>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD [online]. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://www.czso.cz>

ČLOVĚK V TÍSNI. *Válka v Sýrii trvá už tři roky. Představte si , že je každý třetí Čech uprchlík. V Sýrii je to realita* [online]. [cit. 2014-04-08]. Dostupné z: <http://www.clovekvtsni.cz/cs/clanky/valka-v-syrii-trva-uz-tri-roky-predstavte-si-ze-je-kazdy-treti-cech-uprchlik-v-syrii-je-to-realita>

DEMOGRAFIE. *Migrace* [online]. [cit. 2014-04-04] Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_migrace

EPOLIS. *Migrace* [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z: <http://www.epolis.cz/page.php?id=28&location=&menu=first&idNotion=6>

GLOBAL POLITICS [online]. [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://www.globalpolitics.cz/>

CHAMROKA. *Mapa Sýrie* [online]. [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: http://www.chamroka.cz/images/mapy_svet_staty/syrie_mapa_velka.jpg

INTERNATIONAL CONSTITUTIONAL LAW PROJECT [online]. [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://www.servat.unibe.ch>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY [online]. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz>

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY [online]. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz>

NEW YORK TIMES [online]. [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com>

POLICIE ČR [online]. [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: <http://www.policie.cz>

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV ABZ. [online]. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz>

THE UNITED NATIONS REFUGEE AGENCY [online]. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org>

Volební programy českých politických stran (Dostupnost odkazů zkontrolována ke dni: 28.4.2014)

ČESKÁ PIRÁTSKÁ STRANA [online]. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.pirati.cz/program/rovnoprvnost>

ČESKÁ STRANA SOCIÁLNĚ DEMOKRATICKÁ [online]. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/data/files/cssd-dlouhodoby-program.pdf>

DĚLNICKÁ STRANA SOCIÁLNÍ SPREVEDLNOSTI [online]. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz/program-dsss-2011>

HNUTÍ ANO [online]. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.anobudelip.cz/cs/onas/program-do-eurovoleb/>

KOMUNISTICKÁ STRANA ČECH A MORAVY [online]. [cit. 2014-04-18] Dostupné z: <http://www.kscm.cz/volby-a-akce/poslanecka-snemovna-pcr6/programove-cile-kscm/volebni-program-2010-2014>

OBČANSKÁ DEMOKRATICKÁ STRANA [online]. [cit 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.ods.cz/volby2013/volebni-program/vnitri-bezpecnost>

TOP 09 [online]. [cit. 2014-04-18] Dostupné z: <http://www.top09.cz/proc-nas-volit/volebni-program/volebni-program-2013/>

ÚSVIT PŘÍMÉ DEMOKRACIE [online]. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.hnutiusvit.cz/program-hnuti>

13. Resumé

The submitted work should familiarize reader with the security, political and cultural threats for the Czech republic, by syrian minority living in the Czech republic. The first part of the work is devoted to describing a (geo)political, economical and historical background of the Syria. Also, there is described structure of the Syrian society and international relationships between the Czech republic and the Syria. This widespread background, is in the opinion of the author, necessary to understanding the reasons of today's events taking place in the Syria.

The second part is trying to take a deeper look into a problems caused by migration. Also, in this part, we can find analysis of the czech muslim community and a brief analysis of the czech political parties and their attitude towards topic of migration.

The third and main part of the work is focussing on the main threats for the inner security of the Czech republic caused by an imigrants from syria and which risks does these imigrants pose.

Overall intention of this thesis is find out if the syrian community is a security risk for the Czech republic and it's citizens or not.